

CONSILIUL JUDEȚEAN IALOMITA
INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN IALOMITA
CASA CORPULUI DIDACTIC IALOMITA
MUZEUL JUDEȚEAN IALOMITA

NAPARIS

Revistă de istorie și cultură ialomițeană

din cadrul PROIECTULUI
„IALOMIȚA-DINTOTDEAUNA, PENTRU TOTDEAUNA”

ANUL II, NR. 3, 2014

Studis

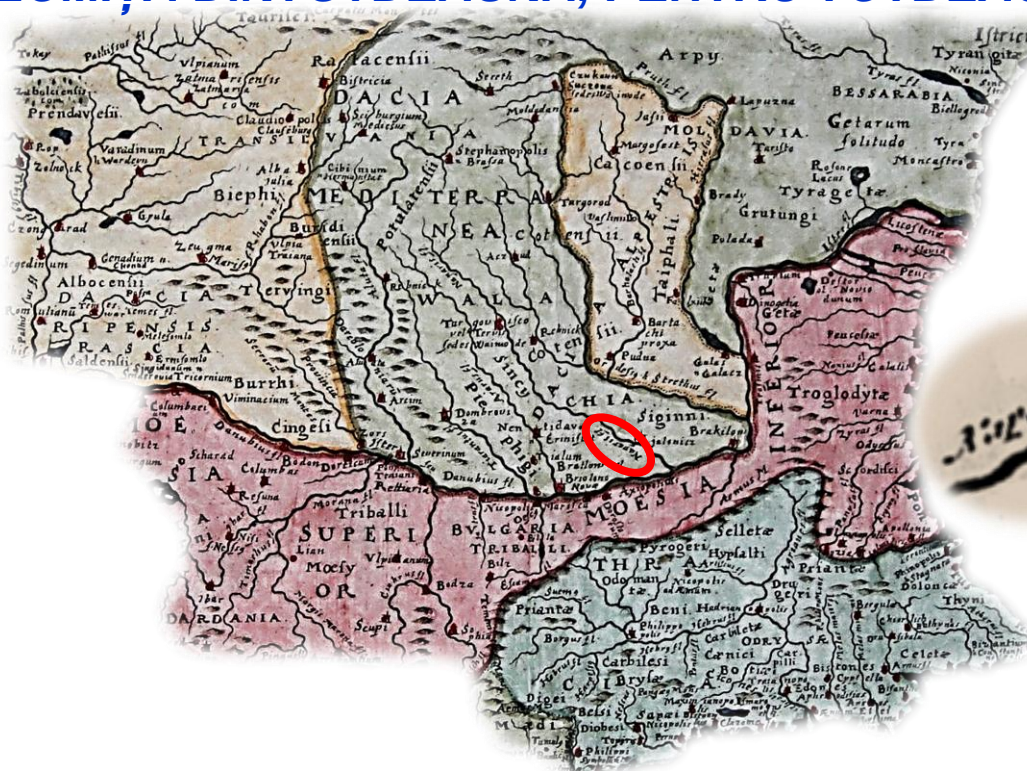
CONSILIUL JUDEȚEAN IALOMIȚA
INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN IALOMIȚA
CASA CORPULUI DIDACTIC IALOMIȚA
MUZEUL JUDEȚEAN IALOMIȚA

NAPARIS

Revistă de istorie și cultură ialomițeană

din cadrul PROIECTULUI
„IALOMIȚA-DINTOTDEAUNA, PENTRU TOTDEAUNA”

Naparis

StudiS
IAȘI
2014

**RESPONSABILITATEA PENTRU CONȚINUTUL
MATERIALELOR PUBLICATE REVINE ÎN
EXCLUSIVITATE AUTORILOR.**

Consultant științific: Arhg. Dr. Florin Vlad.

Colectivul de organizare și coordonare:

Prof. Viorel Dobre

Prof. Emilia Mad

Prof. Maria Popescu

Prof. Dr. Valentin Gheorghe

Redactare: autorii.

Tehnoredactare și grafică: Prof. Viorel Dobre.

Concept copertă: Prof. Viorel Dobre.

Text corectat de: Prof. Lori Voloșniuc.

**ISSN 2344-3030
ISSN-L 2344-3030**

Imagini coperti:

Coperta 1

1. Imaginea din centrul paginii- DACIA, MOESIA și TRACIA-1650, Philip Cluver (1580-1622); Clüver, Klüwer, Cluwer, sau Cluvier (nume latinizat Philippus Cluverius sau Philippi Cluverii)-titlul hărții în latină: DACIARUM, MOESIARUM et THRACIAE, vetus et Nova Descriptio.

2. Imaginea din partea stânga sus- Domnitorul Mihai Viteazul, originar din prima reședință a Județului Ialomița (Tablou inedit realizat pe carton în grafie neagră la Budapesta, de A. Rohn, în 1860).

3. Imaginea din partea dreaptă sus- Imagine ce poate fi surprinsă când vii din Dobrogea spre Județul Ialomița, în dreptul Podului „Regele Carol I”, „Ing. A. Saligni” ridicat peste Brațul Dunărea (Cernavodă).

4. Imaginea din partea stânga jos- Detaliu hartă de la începutul secolului al XVIII-lea, în care apare și reședința Județului Ialomița, Orașul de Floetz.

5. Imaginea din partea dreaptă- Barbu Catargiu, întâiul prim-ministru al României, personalitatea de care se leagă istoria Așezământului Cultural-Religios de la Maia, Județul Ialomița.

Coperta 2

1. Imaginea din fundal și harta Județului Ialomița-grafică după prof. Viorel Dobre.

2. Imaginea din partea stânga sus- Domnitorul Mihai Viteazul, originar din prima reședință a Județului Ialomița (Tablou inedit realizat pe carton în grafie neagră la Budapesta, de A. Rohn, în 1860).

Simbolistica culorilor de pe pagina 3:

1. Cele trei culori, de deasupra hărții- reprezintă cele trei culori ale unuia dintre simbolurile naționale, *Drapelul României*.

2. Culorile din partea de sus a paginii- reprezintă cele trei culori ale unui simbol județean, *Drapelul Județului Ialomița*.

Motto: „Întins de când lumea peste toate țările pe care le arde soarele, între duiosă Ialomiță și Dunărea ursuză, Bărăganul se află în lupta vicleană cu omul harnic. Visări, gândiri și înălțări, iată ce dă gravitate omului născut în Bărăgan.”

PANAIT ISTRATI „Ciulinii Bărăganului”

Cuprins

Cuvânt înainte, Lect. univ. dr. LAURA CĂPIȚĂ ..... p. 6

ISTORIA NAȚIONALĂ ȘI ISTORIA IALOMIȚEI

Aplicarea legii rurale din august 1864 în unele localități din Plasa Balta, Județul Ialomița, Prof. VIOREL DOBRE ..... p. 7

Ocuparea Județului Ialomița de către trupele germane în perioada Primului Război Mondial, Prof. pensionar ANA STANCU și Prof. CARMEN IONESCU ..... p. 13

Încercări de constituire a Partidului Naționalist Democrat în Județul Ialomița, Prof. dr. VALENTIN GHEORGHE ..... p. 19

Evoluția localității Fetești după Marea Unire, Prof. ELENA GEORGESCU ..... p. 21

Mișcarea cooperatistă interbelică din Județul Ialomița, Prof. ADRIAN COSTEA ..... p. 27

Aurelian Pană-un martir uitat al istoriei Ialomiței, Prof. MARIUS-DORINEL BOITAN ..... p. 31

Deportați în Bărăgan. Satul Fundata, Județul Ialomița, Prof. ADRIAN MERLEA ..... p. 34

Arc peste timp. Noile poduri dunărene, Prof. IOAN-GHEORGHE STĂNESCU ... p. 36

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DIN IALOMIȚA

Meșteșugurile în Balta Ialomiței, Prof. ȘONCHERECHE LAURENȚIU și Prof. ȘONCHERECHE MIHAELA ... p. 38

REFLECȚII

Un deziderat al lumii școlii de azi: gândirea critică, Prof. GRIGORE SPERMEZAN ..... p. 44

CUVÂNT ÎNAINTE

Am primit cu multă plăcere invitația de a mă „reîntâlni” cu profesorii de istorie din județul Ialomița, prin intermediul revistei Naparis, aflată la a treia apariție.

O experiență profesională deosebită, un curs pe teme de evaluare, organizat de Casa Corpului Didactic, cu destul de mulți ani în urmă, mi-a oferit prilejul de a lucra direct cu mulți profesori care predau diferite discipline. Ceea ce m-a impresionat din prima clipă a fost gradul de implicare în activitățile cursului și plăcerea de a împărtăși experiențe considerate semnificative. Sunt atitudini care contează enorm într-o activitate de formare, mai ales la începutul acesteia, când formatorul și cursanții explorează căile de comunicare și de cunoaștere reciprocă.

De atunci, prin colaborări mai specifice cu profesori de istorie, am reușit să păstrez legătura cu o comunitate profesională care își manifestă calitățile și prin această publicație.

Consider că o publicație de specialitate consolidează o comunitate profesională fiindcă oferă un cadru de manifestare a interesului pentru cunoaștere și a creativității. Citez aici un pasaj din lucrarea „Munca bine făcută. Când excelența și etica își dau mâna”, care îl are ca prim autor pe H. Gardner:¹ „oamenii care decid să între într-o sferă profesională trebuie să fie disponibili să se instruiască și să-și urmărească propriile scopuri personale și profesionale. Profesiile apar atunci când practicanții individuali dintr-un grup definesc cunoaștințele specifice,

aptitudinile, practicile, regulile și valorile care îi diferențiază de restul culturii”.

Desigur, profesia didactică nu este nouă, dar se înnoiește continuu, prin îmbinarea activității la catedră cu activitatea de exporare a lumii care ne înconjoară. Iar pentru profesorii de istorie ialomițeni, cercetarea trecutului recent sau mai îndepărtat se dovedește a fi o activitate incitantă, ale cărei rezultate imediate sunt oferite comunității locale, extinzând astfel sursele de acces la cunoaștere.

Dar la fel de important este rezultatul pe termen lung. Pe de o parte, acesta vizează așa numitele valori intelectuale pe care le susțin deopotrivă predarea și cercetarea istoriei, așa cum sunt preocuparea pentru adevăr, calitatea argumentelor, abordarea critică a surselor. Și cred că luarea în considerare a acestor valori poate revigora demersul didactic și poate deveni un punct de plecare în noua etapă de dezvoltare a programelor și a manualelor de istorie. Pe de altă parte, privesc rezultatul pe termen lung ca pe un liant care unește generațiile. Elevii de astăzi recunosc în profesorii lor, preocupați de calitatea cunoașterii pe care o construiesc prin cercetarea trecutului, modele de urmat în viață.

Și acesta cred este cel mai frumos sentiment pe care îl trăiește un profesor!

Mulți ani de apariție revistei Naparis și cele mai frumoase gânduri profesorilor ialomițeni.

Lect. univ. dr. Laura Căpiță

¹ Gardner, H., Csikszentmihalyi, M., Damon, W. Good work. When Excellence and Ethics Meet (2005, pentru traducerea în limba română, București: Editura Sigma).

APLICAREA LEGII RURALE DIN AUGUST 1864 ÎN UNELE LOCALITĂȚI DIN PLASA BALTA, JUDEȚUL IALOMIȚA

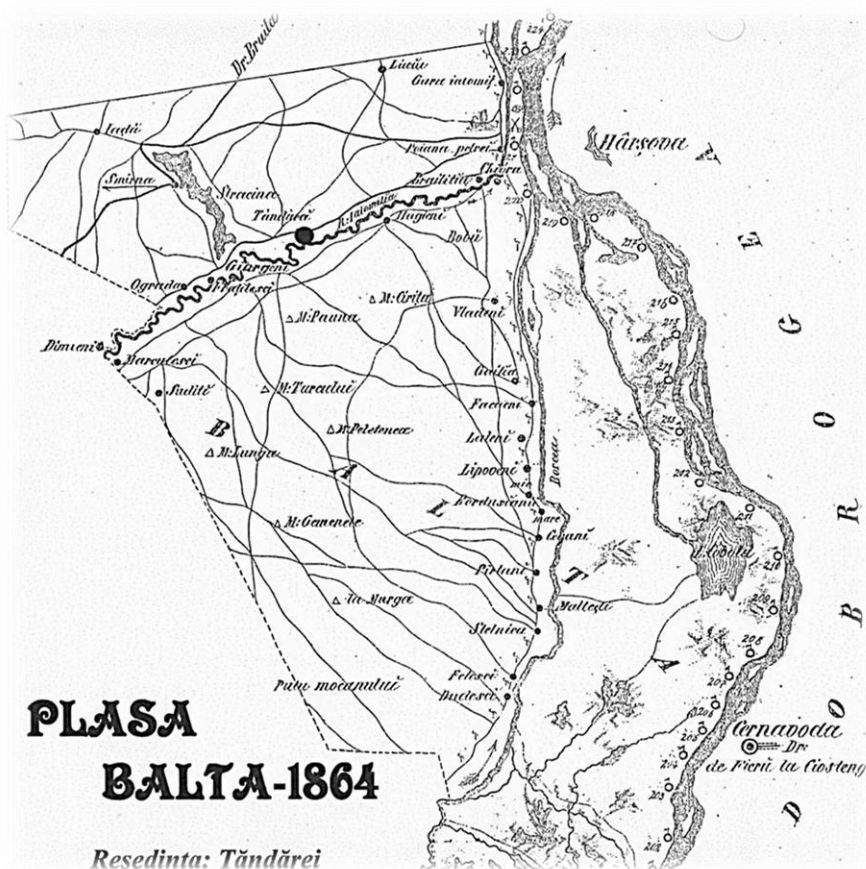
Secolul al XIX-lea a rămas în istoria românilor drept secolul în care mai multe proiecte politice au fost puse în practică, ceea ce a permis modernizarea României și a spațiului extracarpatic. Aceasta este și perioada în care s-a afirmat domnitorul Al. I. Cuza, de numele căruia se leagă o serie de mari reforme.

Din punct de vedere administrativ-teritorial, în anul 1864, România (Țara Românească, Moldova și sudul Basarabiei), era împărțită în mai multe districte/județe, acestea la rândul lor fiind împărțite în mai multe plăși. Studiind *Harta Districtului Ialomița*, editată de maior D. Papazzoglu, remarcăm că, în Ialomița întâlnim patru plăși: Plasa Câmpu, Plasa Borcea, Plasa Ialomița și Plasa Balta¹. Din punct de vedere administrativ-teritorial studiul de față se va opri asupra unor aspecte întâlnite în Plasa Balta, care cuprindea 22 de comune, reședința fiind localitatea Țândărei. Fragmentul din harta mai sus menționată, atașat textului, redă întinderea acestei unități administrativ-teritoriale.

Încă din Evul Mediu, chestiunea țărănească a fost una delicată. În epoca modernă, la început timid, apoi când rezolvarea situației dificile cu care se confruntau țăranii români devenea o prioritate, au existat o serie de măsuri legislative care au fost luate în domeniul agrar.

Rândurile care vor urma, vor evidenția una dintre etapele importante pentru modernizarea agriculturii, dar și pentru modificarea radicală a situației țăranilor din România, incluzând aici și pe țăranii din Plasa Balta, Județul Ialomița.

După îndelungi discuții, la 14 august 1864, a fost promulgată legea rurală, după ce aceasta a fost dezbătută în Consiliul de Stat al

României.

Menționând numele „Domnitorului Micii Uniri”, nu putem scăpa din vedere și numele unei alte personalități care a stat în spatele mării realizări, prim-ministrul Mihail Kogălniceanu. Cuza-Vodă atașa legii, către săteni, „mândra și frumoasa sa proclamație adresată sătenilor, redactată și scrisă de Mihail Kogălniceanu”.²

¹ S.J.A.N. Ialomița, *Colecția de hărți Papazzoglu. Districtul Ialomița*, 1864 (grafică realizată pe baza acestei hărți-autorul articolului).

² V. Kogălniceanu, *Legislația agrară și măsurile luate în favoarea agriculturii. De la 1864 până azi*, Institutul de Arte Grafice și Ed. Minerva, București, 1902, p. 11.

Conform legii, împroprietărirea „în județele de dincoace de Milcov (Țara Românească)”, se realiza astfel: „1. Pentru sătenul cu 4 boi și o vacă, 11 pogoane; 2. Pentru sătenul cu 2 boi și o vacă, 7 pogoane și 19 prăjini; 3. Pentru sătenul ce are o vacă sau toporaș, 4 pogoane și 15 prăjini”.³ Sătenii urmau a plăti o sumă de bani, stipulată-n lege, drept despăgubire, pe o perioadă de 15 ani. După intrarea în vigoare a legii, la nivelul fiecărui cătun/comună trebuia să se realizeze o Tabelă A în care trebuiau trecute toate categoriile de săteni ce beneficiau de lege și o Tabelă B în care erau prevăzuți locuitorii care se încadrau la articolele 5 și 6 din legea rurală (cei care nu aveau decât casă și grădină, sătenii cărora nu li se putea împlini întinderea locurilor legiuite și spornicii/însurăței).⁴

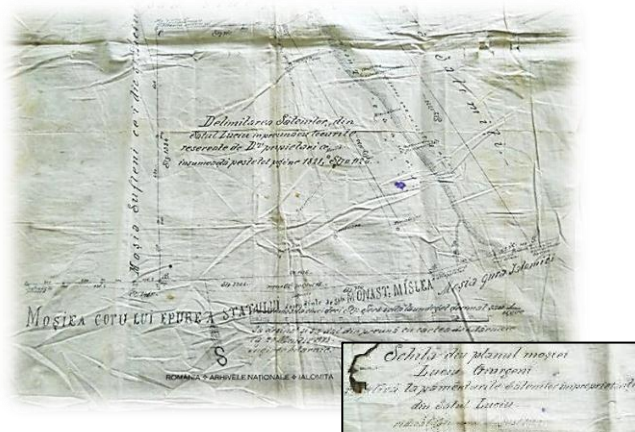
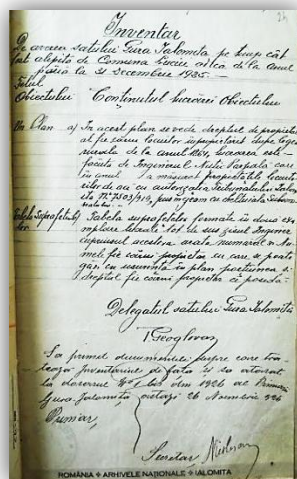
Înainte de a continua, este necesară o scurtă trimitere spre o altă lege care venea în sprijinul unei mai bune aplicări a legii rurale, ne ducem cu gândul la legea pentru adoptarea sistemului metric de greutate și măsuri în Principatele Unite Române (Decret

Nr. 1181 din 15 septembrie 1864). Conform acestei legi, o arie=100 m², o ectarie (hectar)=10 000 m² și o centarie=1 m². Aceeași lege ne oferă și alte informații. Astfel, în Țara Românească, 1 stânen=1,9665 m, 1 stânen²=3,867 m², 1 prăjină=3 stâneni; 1 prăjină²=9 stâneni² (34,804 m²); 1 pogon=72 stâneni lungime și 18 lățime (5011,79 m²)/24 prăjini de pogon (1 prăjină de pogon=208,825 m², 24x208,825 m²)/1 296 stâneni Șerban-Vodă pătrați (1 m=0,5085 stâneni Ș.V.).⁵ Am realizat această scurtă prezentare a unităților de măsurare a suprafețelor pentru a înțelege care au fost acele loturi primite de către săteni conform legii rurale din 1864. Pe baza studiului unor documente

cercetate în cadrul S.J.A.N. Ialomița, din arhivele primăriilor comunelor Luciu, Gura Ialomiței, Giurgeni, Piuța Petri, Vlădeni, Făcăeni și din arhiva Preturii Plășii Fetești, am descoperit o serie de informații care stau mărturie în sprijinul aplicării legii rurale din 1864, în această parte a Plășii Balta.

Într-un inventar din noiembrie 1926, referitor la averea satului Gura Ialomiței pe perioada cât a fost alipită comunei Luciu (până-n anul 1925), găsim notate informații despre un plan cu împroprietărirea din 1864 (realizat în 1919) și un tabel cu suprafețele de pământ ale fiecărui proprietar, atașat inventarului (*imaginea de sus*).⁶

La 5 decembrie 1919, pentru satul Gura Ialomiței, comuna Luciu, era realizat acest tablou cu suprafețele cuvenite în vatră și la câmp locuitorilor satului împroprietăriți prin legea rurală și hotărnicile în baza autorizației Nr. 7 503 a Tribunalului de

³ I. Bujoreanu, *Collecțiune de legiurile României. Vechi și Nuei câte s-au promulgat pene la finele anului 1870*, Noua Tipografie a Laboratorului Român, București, 1873, p. 1896.

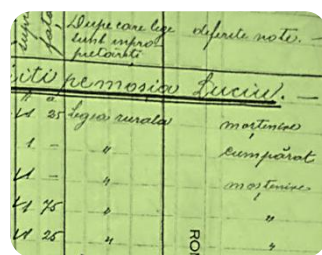
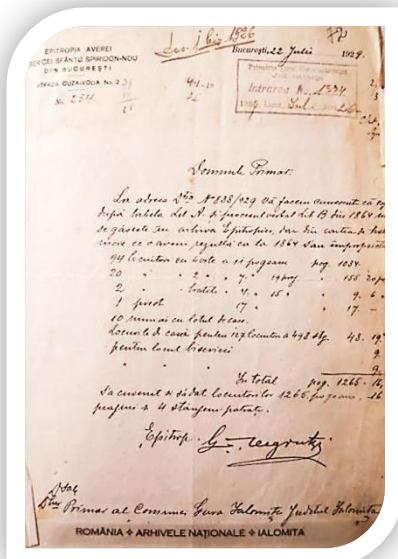
⁴ Ibidem, p. 1897; D.I.R., *Războiul pentru independență, Vol. I (Partea I-a). Starea economică și social politică în ajunul anului 1877. Mișcarea revoluționară (1871-1881)*, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1954, p. 258-259.

⁵ I. Bujoreanu, op. cit., p. 1964-1970.; E. Dugheanu, *Din istoria unităților de măsură și a etaloanelor. Echivalența dintre unitățile de măsură arhaice și unitățile și ale lungimii și ariei utilizate în România*, în *Metrologie*, vol. LIII (serie nouă), 2006, nr. 1-4 (<http://www.inm.ro/ro/?page=publicatie-2006>).

⁶ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Gura Ialomiței*, Dosar nr. 1/1864, f. 24.

Ialomița. În tabel sunt înscrise 126 de săteni, de la poziția 1-94, regăsim frunțașii (94) împrăștiat conform legii, de la numărul curent 95-114 (20) îi regăsim pe mijlocași, următorii doi (115-116) au primit un lot de pământ specificat în lege în dreptul palmașilor. Alți 10 săteni (nr. crt. 117-126) au primit, doar în vatra satului, fiecare câte 1 547 m². Pe același tabel îl regăsim și pe preot care pe lângă locul de casă și grădină (1 547 m²) a mai primit și în câmp mai multe hectare. La această suprafață se mai adăuga și terenul din vatra bisericii și cel al școlii (3 247 m²).⁷ În sprijinul celor consemnate, pe 22 iulie 1929, Epitropia Averei Biserecei Sfântu Spiridon-Nou din București trimitea o adresă către Primăria comunei Gura Ialomiței (*imaginea de mai sus*). În aceasta se specifică faptul că, „copii după tabela Lit. A și procesul verbal Lit. B din 1864 nu se găsește în arhiva Epitropiei, dar din cartea de hotărnicie ce o avem rezultă că la 1864 s-au împrăștiat”: 94 locuitori cu 4 vite, 20 locuitori cu 2 vite, 2 locuitori cu brațele, 1 preot, 10 locuitori cu lotul de case (498 stânjeni), la care se mai adaugă și locul bisericii. Suprafața totaliza 1 265 de pogoane, 16 prăjini și 4 stânjeni.⁸

În același dosar, care conține informații despre împrăștierea sătenilor din comuna Luciu, am regăsit și o schiță a planului Moșiei Luciu-Giurgeni relativă

la pământurile sătenilor împrăștiat din satul Luciu-ridicat în luna lui august 1869 (*imaginea de pe pagina anterioară, stângă-jos*).⁹ Menționăm că schița a fost realizată pe un material textil.

Un alt document numit „Act memorabil și documental-pentru săteni cu proprietăți cultivabile pe moșia Luciu dupe legea din 1864, și dupe legea agrară-și cei de pe Moșia Cotul Epure”-1928, oferă o altă dovadă a împrăștiării țăranilor în conformitate cu legea rurală.¹⁰ Documentul cuprinde un tabel cu toți cei împrăștiat pe moșia Luciu. Pe prima pagină sunt notați 5 locuitori care au fost împrăștiat după legea mai sus menționată (la rubrica *diferite note*, într-un caz apare menționat că lotul a fost cumpărat, în celălalte 4 cazuri-moștenire, lotul menționat în tabel se adăuga la suprafața primită după 1864)-*imaginea de jos*.¹¹ Dintr-un alt „Act documental-împrăștierea sătenilor pe Moșia Gura-Ialomiței. La 1864 și dupe legea agrară”, 25 iulie 1928, aflăm că „642 de hectare și 75 de arii s-au distribuit prin împrăștierea sătenilor din Gura-Ialomiței la 1864”.¹²

Date importante referitoare la împrăștierea din 1864 am găsit și-n arhiva Primăriei comunei Piua Petri.

Din copia, realizată pe 29 noiembrie 1908, după „Tabela A 1864. Constatarea numerului clăcașilor, a categoriei lor, și cele de despăgubire cuvenită Proprietarului din Județul Ialomița, Plasa Balta, Comuna Piua-Petri”, aflăm că 66 de frunțași, 4 mijlocași și 7 palmași/cu brațele au primit loturi de pământ conform legii rurale.¹³ 3 săteni au primit loc de casă, câte 400 de stânjeni fiecare. Preotul apare trecut și el în tabel,

⁷ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Gura Ialomiței*, Dosar nr. 1/1864, f. 25-27.

⁸ *Ibidem*, f. 72.

⁹ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Luciu*, Dosar nr. 2/1922, plan 1.

¹⁰ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Gura Ialomiței*, Dosar nr. 1/1864, copertă dosar.

¹¹ *Ibidem*, f. 74 f.

¹² *Ibidem*, copertă dosar.

¹³ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Piua Petri*, Dosar nr. 1/1864-1920, copertă și f. 7-8.

figurează cu 17 pogoane și 400 de stânjeni, cu mențiunea „fără plată fiind preot”.¹⁴ După o copie similară a Tabelei A, dar a comunei Brăilița/cătunul Brăilița, care aparținea de Piua-Petri, se pot constata că au primit pământ 61 de frunțași, 3 mijlocași, 1 preot și 12 săteni-loturi pentru casă.¹⁵ Făcând un calcul constatăm că în cazul acestei comune din Plasa Balta au fost împroprietăriți: 127 de frunțași, 7 mijlocași și 7 pălmași, lucru confirmat și de un act de delimitare, din 15 iulie 1887 (*imaginea de jos*).¹⁶

Arhiva Primăriei comunei Giurgeni, printr-un „Tablou de Reparcarea Împroprietărilor din anul 1864 al Comunei Giurgeni”, aduce dovezi concludente cu privire la numărul celor care au beneficiat de

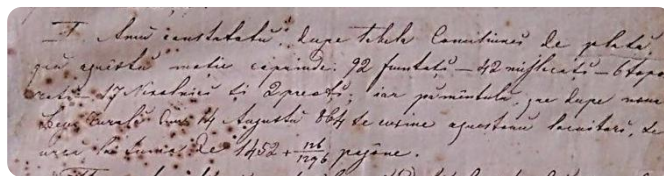

prevederile reformei din 1864. Pe pagina 2 a tabloului sunt menționați 8 pălmași/toporași, apoi au fost notați, 17 mijlocași, 43 de frunțași, încă 3 mijlocași și la final încă 6 frunțași.¹⁷

Conform Tabelei A „pentru delimitarea pământurilor clăcașilor de la 1864 a gășenilor”, Primăria comunei Făcăeni, Județul Ialomița (*imaginea din partea dreaptă a paginii-jos*), au primit pământ pentru claca făcută cu 4 boi-92 frunțași, cu doi boi-42 mijlocași și cu brațele-

Categorie	Număr	Suprafață (pogoane)
Frunțași	127	400
Mijlocași	7	17
Pălmași	7	17

6 pălmași.¹⁸ Apar menționați și cei care au primit un lot de 400 de stânjeni/pentru casă, iar la finalul listei au fost consemnați doi preoți, fiecare cu câte 17 pogoane.¹⁹ În acest sens, o informație în plus ne oferă actul de delimitare din 23 septembrie 1865 (*imaginea*

alăturată), în care s-a notat că „moșia cuprinde: 92 frunțași-42 mijlocași-6 toporași-17 nevolnici (în Tabela A și într-un document la care ne vom referi mai jos apar consemnați 21 de nevolnici) și 2 preoți; iar pământu (...) se urcă la suma de $1\ 452 + \frac{126}{1\ 296}$ pogoane”.²⁰

Importanța și nevoia prețurii documentelor din arhiva localității la care facem referire ne sunt dovedite și de existența unui act de delimitare, „Făcut în comuna Găița la 8, Iunie 1896” (*imaginea de la finalul articolului*).²¹

Informațiile care ne-au atras atenția sunt următoarele: „consultând mai întâi Tabela Litera A, a comisiunii pentru împroprietărirea locuitorilor din anul 1864, am constatat că în delimitarea acestei comune sunt împroprietăriți un număr de: 92 frunțași, 42 mijlocași, 6 pălmași, 140 de locuri de casă a 498 stânjeni², 21 nevolnici numai cu loc de casă, 2 însurăței+pogoanele rezervate proprietății bisericii și școlii”²²; „un frunțaș a primit în vatra satului 1 397

¹⁴ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Piua Petri*, Dosar nr. 1/1864-1920, f. 8.

¹⁵ *Ibidem*, f. 9.

¹⁶ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Piua Petri*, Dosar nr. 2/1879, f. 8.

¹⁷ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Giurgeni*, Dosar nr. 1/1907-1934, f. 1-8.

¹⁸ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Făcăeni*, Dosar nr. 3/1864, copertă și f. 1-4.

¹⁹ *Ibidem*, f. 4.

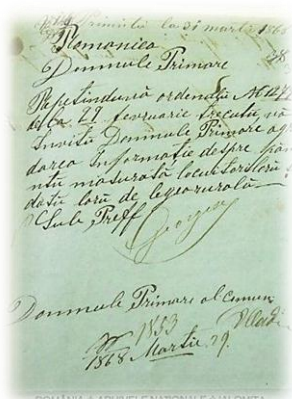
²⁰ *Ibidem*, f. 5.

²¹ *Ibidem*, f. 17 v.

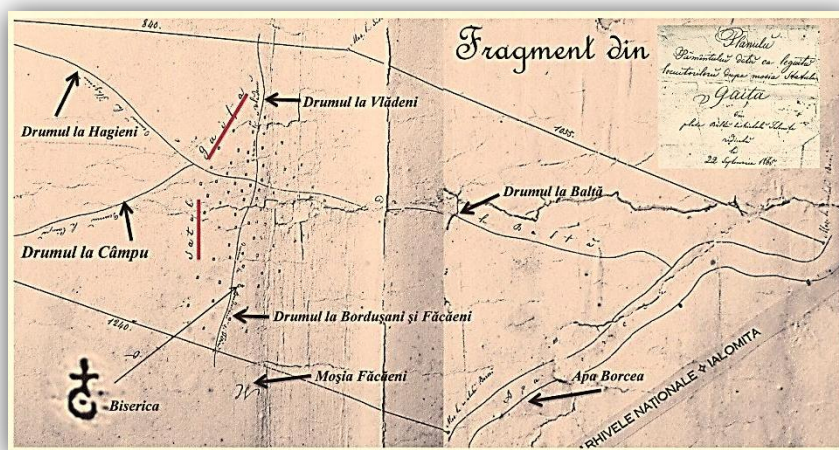
²² *Ibidem*, f. 16 f.

stânjeni², la câmp în tarlaoa I^a și a II^a 8 257 stânjeni² câte o jumătate din această sumă în fiecare tarla, în deal 2 092 stânjeni² și la luncă 1 427 stânjeni² la care se mai adaugă 1 581 stânjeni² analog pentru grădinile de zarzavat, mâncături de apă și cimitire²³; „un mijlocaș a primit în vatra satului 1 397 stânjeni², la câmp în tarlaoa I^a și a II^a 5 913 stânjeni² câte o jumătate din această sumă în fiecare tarla, în deal 1 246 stânjeni² și la luncă 1 043 stânjeni² la care se mai adaugă 997 stânjeni² analog pentru grădinile de zarzavat, mâncături de apă, drumuri și cimitire²⁴; „un pâlmaș a primit în vatra satului 600 stânjeni², la câmp în tarlaoa I^a și a II^a 3 252 stânjeni² câte o jumătate din această sumă în fiecare tarla și în deal 1 645 stânjeni² la care se mai adaugă 772 stânjeni² analog grădini de zarzavat, mâncături de apă, drumuri și cimitire²⁵; „un nevolnic a primit 400 de stânjeni², la care se adaugă analogu 98 de stânjeni².²⁶ Conform planului realizat pentru delimitarea terenului, la limita acestuia, s-au folosit mușuroaie care sunt marcate cu majuscule.²⁷ Inginerul hotarnic, notează la final că, „la această măsurătoare m'am servit cu metrul liniar ca unitate de măsură”.²⁸ Un plan realizat la 22 septembrie 1865 ne oferă detalii despre hotărnicia comunei Găița (*imaginea alăturată-grafică realizată pe baza planului Moșiei Găița- autorul articolului*).²⁹

Correspondența dintre Primăria comunei Vlădeni și autoritățile

județene ne edifică în ceea ce privește atenția acordată pentru ca prevederile legii rurale din 1864 să fie aplicate. Astfel, la 20 martie 1868, domnul primar primește de la subprefectul Plășii Balta o adresă în care se specificau următoarele informații: „să procedați de îndată la împărțirea pământului (...) locuitorilor săteni dupe legea rurală. Dispozițiile acestui ordin dupe informațiile ce amu în unile comune sau schimbato numindu-se în mai multe comune în locul acelei comisiuni ingineri verificatori care cu plată în contul locuitorilor să facă împărțirea pământului între înși.”³⁰ La 31 martie, Primăria din Vlădeni primea o nouă adresă prin care se stipula îndemnul de a fi plătite despăgubirile pentru pământul primit în urma legii rurale („pământurile ce datu de legea rurală prin plata totală a despăgubirii datorată”).³¹ La aceeași dată, subprefectul semna o adresă către Vlădeni, în care reamintea primarului ordinul Nr. 1279/29 februarie 1867, pentru a grăbi darea informației despre pământul măsurat locuitorilor și dat lor de legea rurală (*imaginea de sus*).³² În aprilie 1868, domnul primar trimitea către domnul subprefect un

²³ S.J.A.N. Ialomița, Fond Primăria Comunei Făcăeni, Dosar nr. 3/1864, f. 16 f-v.

²⁴ Ibidem, f. 16 v.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem, f. 17 f.

²⁸ Ibidem, f. 17 v.

²⁹ Ibidem, plan.

document în care specifica că, deși i-a chemat

³⁰ S.J.A.N. Ialomița, Fond Primăria Comunei Vlădeni, Dosar nr. 1/1868, f. 15 f.

³¹ Ibidem, f. 20.

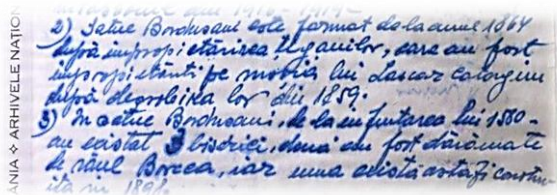
³² Ibidem, f. 30 f.

pe locuitori în trei sau patru rânduri pentru a se prezenta în vederea împărțirii pământului, aceștia nu au venit și „l-au împărțit între ei adică care cum au luat și unde le-a plăcut”.³³

Alte adrese merg pe aceeași linie și ne demonstrează o serie de probleme, de altfel consemnate de istorici, cu privire la punerea în aplicare a legii rurale din anul 1864. Cele regăsite la Vlădeni nu au fost singulare în România, Județul Ialomița și respectiv Plasa Balta.

Efectele reformei domnitorului Cuza

le regăsim și într-un document din 8 ianuarie 1943, trimisă de Primăria comunei Borduşani către Domnul Pretor al Plășii Fetești. Din aceasta aflăm că, „satul Borduşani este format de la 1864 după împroprietărirea țiganilor, care au fost împroprietăriți pe moșia lui Lascăr Catargiu după dezrobirea lor din 1859. În satul Borduşani, de la înființarea lui în 1580 au existat 3 biserici, două au fost dăruite de râul Borcea, iar una există astăzi construită în 1898.”³⁴

Cătunele sau comunele la care am făcut trimitere în studiul de față, aflate în apropierea malurilor străvechiului râu Naparis sau înșirate pe malul stâng al Brațului Borcea, cu siguranță, încep a prinde contur și a se dezvolta și datorită legii rurale din anul 1864. Și această reformă a făcut ca ulterior, atunci când se descria imaginea unei localități din Plasa Balta, cuvintele alese să fie următoarele: „satul (...) este

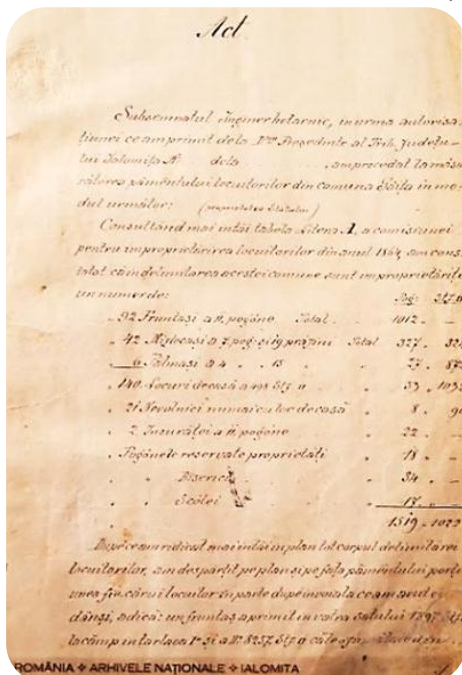
situat pe un loc plan, cu aspectul clădirilor și a satului asupra vederii ochiului plăcută.”³⁵

Dacă vom alege să descoperim imaginea plăcută a așezărilor ialomițene, sate, comune, orașe sau municipii vom înțelege cu siguranță ceea ce ne transmitea Domnitorul Miciei Uniri, în anul 1864: „Și acum după ce cu brațul Celui de sus am putut săvârși o asemenea mare faptă, Mă întorc către voi, spre a vă da un sfat de Domn și de Părinte, spre a vă arăta calea pe care trebuie să o urmați, de voiți să ajungeți la adevărata îmbunătățire a soartei voastre și a copiilor voștri.”³⁶

Prof. Viorel Dobrescu

Bibliografie

- ✓ Bujoreanu, I., *Collecțiune de legiurile României. Vechi și Noi câte s-au promulgat pene la finele anului 1870*, Noua Tipografie a Laboratorului Român, București, 1873.
- ✓ D.I.R., *Războiul pentru independent, Vol I (Partea I-a). Starea economică și social politică în ajunul anului 1877. Mișcarea revoluționară (1871-1881)*, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1954.
- ✓ Kogălniceanu, V., *Legislația agrară și măsurile luate în favoarea agriculturii. De la 1864 până azi*, Institutul de Arte Grafice și Ed. Minerva, București, 1902.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Colecția de hărți Papazzoglu. Districtul Ialomița*, 1864.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Gura Ialomiței*, Dosar nr. 1/1864.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Făcăeni*, Dosar nr. 3/1864.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Vlădeni*, Dosar nr. 1/1868.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Piuța Petri*, Dosar nr. 1/1864-1920 și Dosar nr. 2/1879.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Luciu*, Dosar nr. 2/1922.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Giurgeni*, Dosar nr. 1/1907-1934.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Pretura Plășii Fetești*, Dosar nr. 20/1943.

³³ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Comunei Vlădeni*, Dosar nr. 1/1868, f. 31 v.

³⁴ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Pretura Plășii Fetești*, Dosar nr. 20/1943, f. 11.

³⁵ Ibidem.

³⁶ V. Kogălniceanu, op. cit., p. 11.

OCUPAREA JUDEȚULUI IALOMIȚA DE CĂTRE TRUPELE GERMANE ÎN PERIOADA PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

În anul 1914, Județul Ialomița avea o populație totală de 221 558 de locuitori. În județ existau 3 orașe: Călărași, capitala județului, cu un număr de 12 995 locuitori, Slobozia cu 4 858 locuitori și Urziceni cu 3 437 locuitori. Județul era împărțit în 7 plăși: Căzănești, Ciocănești, Fetești, Lehliu, Slobozia, Țândărei și Urziceni, care aveau în subordine cele 90 de comune.

Principalele așezăminte economice erau reprezentate de cele 113 bănci populare, 39 obști satești, 16 cooperative și obști de cumpărare.

Așezămintele administrative erau reprezentate prin: 90 primării, 154 biserici ortodoxe, 159 școli primare, o școală confesională, 2 școli secundare, 42 percepții, 4 judecătoria, 90 jandarmerii, 21 agenți poștali, 21 oficii P.T.T.R., 21 moașe comunale, 8 medici de plasă, 30 agenți sanitari, o farmacie, 4 spitale, o vamă, un ocol silvic, 413 cărciumi.¹

Ramura principală a economiei județului era agricultura. Agricultura era ocupația de bază a locuitorilor. În anul 1915, din suprafața de 720 000 ha a județului au fost cultivate 407 240 ha, restul reprezentând: 180 ha bălți și lacuri inundabile, 50 000 ha păduri și plantații. Se observă din prezentarea cifrelor folosirea unei mici suprafețe a județului din cauza slabei înzestrări cu unelte și lipsa brațelor de muncă.²

Producția agricolă a județului mergea aproape în totalitate la export, o mică parte era folosită pentru nevoile județului. În acest scop pe teritoriul Județului Ialomița se găseau numeroase puncte de încărcare a cerealelor. Unul din principalele puncte pentru exportul cerealelor era Călărași, căruia i se adăugau Cocargeaua, Pietroiu, Gâldău, Jegălia,

Șocariciu, Dichiseni, Roseți, Tonca, Fetești, Gura Ialomiței, Bordușani și Făcăeni.

Presa ialomițeană a urmărit cu interes desfășurarea operațiunilor militare, publicând știri de pe fiecare front, de asemenea a informat cititorii în legătură cu faptul că marile puteri erau nemulțumite de neutralitatea României, în articolul „*Atitudinea noastră vagă și suspectă nemulțumește pe toată lumea*”, din 31 mai 1915.

Pentru unire s-a militat cu ocazia serbărilor, fie școlare, fie a societăților artistice și culturale.

Societatea artistică și culturală „*Ion Luca Caragiale*” din comuna Țândărei a organizat o serbare la care au participat cetățenii comunei. S-a citit articolul „*Spicuri din istoria Ardealului*” și s-a manifestat pentru unire.

În Slobozia regimentul 79 infanterie a organizat o serbare la care s-au cântat cântece patriotice și s-au ținut discursuri în care era înfățișată dorința supremă a românilor-unirea cu Transilvania.

La Călărași prin serbările școlare se milita pentru unire. Tot în „*Gazeta Ialomiței*” din 17 ianuarie 1916 se publica sub semnătura lui Mihail D. Stamate Cyrus, articolul „*Unirea-tablou simbolic din istoria trecutului*”.

În timpul campaniei din 1916 orașele și comunele Județului Ialomița au fost bombardate de avioane care au produs mari pagube.

Orașul Călărași, capitala județului a fost bombardat de 14 ori de avioanele dușmane, care aruncând bombe au dăruit 3 case, au omorât 5 bărbați, 3 femei, un copil și 2 soldați au fost răniți.

Comuna Fetești și gara Fetești în cursul lunilor octombrie și noiembrie 1916 au fost atacate zilnic de avioane dușmane.

În urma bombardării gării Fetești au fost omorâte 90 de persoane, cei mai mulți au rămas neidentificați de Crucea Roșie. Cei uciși erau călători ce sosiseră cu trenul, copii

¹ M. Cotenescu, Al. Vlădăreanu, *Tezaur de documente ialomițene, 1392-1944*, vol. I, Direcția Generală a Arhivelor Statului din România, București, 1991, p. 132.

² Al. Vlădăreanu, C-tin Tudor, *Județul Ialomița. File de istorie*, Slobozia, 1979, p. 56.

tinuți de mână de mamele lor, soldați evacuați din spitalul Fetești, funcționari C.F.R.

Bombele aruncate asupra orașului Slobozia au căzut o parte din ele asupra gării Slobozia-Nouă, o parte în oraș.

Pagube importante s-au produs și prin bombardarea satelor de către inamic. Deasupra comunei Albești, în cursul lunii octombrie 1916 un aeroplan inamic a aruncat bombe otrăvite, care au fost găsite la timp de copii și anunțându-se autoritățile, au fost adunate și îngropate.

La 13 octombrie 1916, bombele aruncate asupra comunei Bordușani au distrus casele a 12 locuitori și au omorât 6 persoane, femei și copii.

Asupra comunei Colelia au fost aruncate 16 bombe, omorând un copil, o femeie a fost rănită și mai mulți cai au fost uciși.

Satele și orașele Județului Ialomița au fost bombardate de artilerie, producând moartea multor locuitori. În comuna Căzănești au fost omorâți 2 copii, iar un locuitor a fost rănit.

În intervalul 3-25 noiembrie 1916, orașul Călărași și împrejurimile sale au fost bombardate de 18 ori, distrugându-se 25 de locuințe, Palatul Administrativ a primit 7 obuze, dărâmându-i una din cele 7 cupole. Liceul Știrbei-Vodă a fost bombardat, fiind uciși și răniți elevi.

Secțiunea poliției politice, care se ocupa cu spionarea atitudinii populației față de puterile de ocupație, spionau intelectualii și politicienii rămași în teritoriul ocupat, în al doilea rând se ocupau cu presa și cenzurarea ei. Toți intelectualii și oamenii politici care nu aveau caziere favorabile Puterilor Centrale au fost internați în lagăre. Pe teritoriul Județului Ialomița a fost organizat lagărul de la Săveni, în care până la sfârșitul lunii martie 1917 erau peste 200 de ostateci, „persoane de seamă, români din teritoriul ocupat, partizani de-ai domnului Brătianu și Tache Ionescu, profesori universitari, secundari, avocați, magistrați, ziariști. Pentru a face presiuni

asupra guvernului român, mulți dintre ei au fost transportați în Bulgaria”.³

În Județul Ialomița, la 17 aprilie 1917, a fost numit gerant al prefecturii Ioan C. Filitti, iar Comandant al județului a devenit generalul Buxbauni. Treburile administrative au fost conduse de colonelul Schreincke.

Județul a fost împărțit în 5 etape cu reședințele la Călărași, Lehliu, Urziceni, Tândărei, Fetești, fiecare cu câte un comandant german. Deci numărul etapelor era mai mic cu două decât cel al plășilor.⁴

În momentul preluării conducerii de către administrația românească, aproape toate clădirile garilor au fost distruse. Vagoane încărcate cu cereale, magazinele din gări și de pe proprietăți, morile, depozitele de aprovizionare din Călărași, Ciulnița, Urziceni, Slobozia au fost arse în cea mai mare parte. S-au distrus arhivele, registrele comunale, cele ale băncilor populare, ale agențiilor fiscale, și au dispărut mari sume de bani.

În Palatul Administrativ, bombardat, s-a instalat administrația militară germană și numai o mică parte era ocupată de autoritățile române.

Școala de meserii, arestul preventiv și grajdurile județului au fost ocupate de autoritățile militare.⁵

În timpul retragerii, Prefectura s-a mutat la Slobozia, iar arhiva a fost distrusă. În momentul ocupării orașului Slobozia de către germani, arhiva se afla în localul primăriei care a fost scoasă afară, iar primarului nu i s-a permis nici cel puțin să se apropie de ea. Cel dintâi gerant al prefecturii în timpul ocupației cu reședința la Slobozia a fost V.V. Matezianu. Numărul plășilor a fost redus la 5.

Fiecare administrație de plasă avea un secretar, un interpret și copist. Administratorii au avut atribuții în plus față de timpurile de pace, și anume, anchete cerute de proprietari și arendași față de pagubele suferite, care

³ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Prefectura Județului Ialomița*, Dosar nr. 18/1918, f. 49.

⁴ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Prefectura Județului Ialomița*, Dosar nr. 8/1916, f. 33.

⁵ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Pretura Plășii Urziceni*, Dosar nr. 9/1918, f. 115.

lucrau în condiții grele, și nu dispuneau de telegraf, telefon, mijloace de transport.

Polițiile celor trei orașe: Călărași, Urziceni și Slobozia erau compuse din persoane străine de cariera polițienească.⁶

Comunele s-au descentralizat în satele ce le compuneau, iar în fiecare sat era câte un așa-zis primar și notar. Vechii funcționari au fost înlăturați. Ca primari funcționau foști notari, perceptori, învățători, oameni noi instalați prin grația vreunei trupe în trecere. Funcționarii în momentul reintroducerii administrației românești au fost rechemati, dar s-au ivit și multe greutăți. În timpul ocupației au apărut polițiștii însărcinați cu executarea ordinelor administrației militare. Ei s-au distins prin «exigențele lor personale pe care le-au adăugat la cele impuse de împrejurări, storcând fără milă și rușine populația satelor».⁷

O plagă pentru administrație și populație au reprezentat-o tâlmacii, selectați din categoriile inferioare, care erau niște persoane corupte și abuzau de influența pe care o aveau pe lângă autoritățile militare germane, deoarece erau cunoscători ai limbii acestora.

În fiecare județ funcționa câte o *comisie mixtă economică* compusă din: Comandantul județului sau agronomul de județ; prefectul județului; președintele sindicatului agricol; controlorul Băncilor populare.

Fiecare comisie avea la dispoziție câte un birou de comandatură. În fiecare comună funcționa câte o comisie formată din: primar, notar, preot și învățător.⁸

Pe teritoriul Județului Ialomița, ca de altfel pe întreg teritoriul ocupat, administrația militară de ocupație, s-a dedat la acte de ofensă și batjocură, aduse Coroanei, Guvernului și funcționarilor români. Majoritatea funcționarilor au fost înlocuiți, bătuți, arestați de către comandatura germană pentru că nu puteau executa la timp ordinele date, deoarece nu cunoșteau limba germană.

Din documentele studiate reiese faptul că autoritatea militară a înlocuit funcționarii comunali cu dezertori fugiți de pe front, deoarece aceștia le făceau servicii, așa cum le cereau, dedându-se la delațiuni, asupriri, abuzuri, torturând populația. Asuprirea

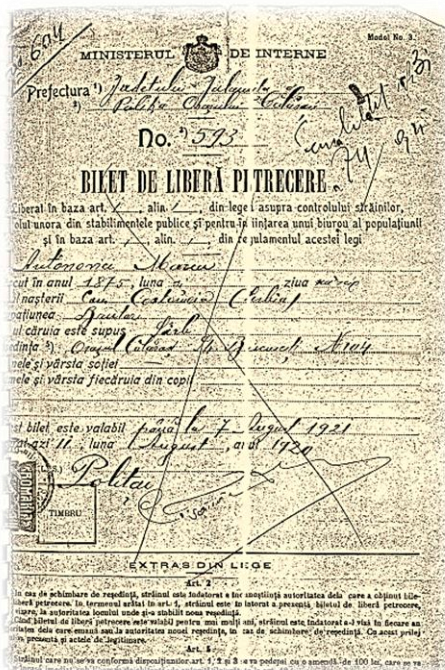
germană a fost pusă în practică și de către tâlmacii și alți supuși ai Puterilor Centrale, care erau în fapt conducătorii administrației.

În administrație și corespondența oficială era folosită limba germană. Actele erau semnate și stampilate cu inscripția „Burg Maister”, astfel fiind înlocuite din documente toate însemnele oficiale ale statului român.⁹

Administrația militară a creat la sate și orașe prin Ordonanța din 8 februarie 1917 obligativitatea pentru fiecare persoană mai mare de 15 ani de a avea un bilet de

identitate-„ausweiss”,¹⁰ supraveghind astfel orice călătorie a acestor persoane. Aceste ausweiss-uri se eliberau contracost fiind 20 de bani bucata. În documentele primăriilor din Județul Ialomița sunt păstrate listele cu cei cărora li s-au eliberat aceste acte.

Administrația militară a introdus obligativitatea venirii cetățenilor lunar la serviciul de evidență a populației pentru a li se pune viza de prezentare.

⁶ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Pretura Plășii Urziceni*, Dosar nr. 6/1918, f. 101.

⁷ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Pretura Plășii Urziceni*, Dosar nr. 9/1919, f. 119.

⁸ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Prefectura Județului Ialomița*, Dosar nr. 3/1917, f. 54.

⁹ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Prefectura Județului Ialomița*, Dosar nr. 14/1919, f. 93.

¹⁰ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Prefectura Județului Ialomița*, Dosar nr. 27/1918, f. 213.

Astfel într-un ordin al Comandaturii Etapei 277-Țândărei către primarul orașului Slobozia din ziua de 7 mai 1917 erau chemați să se prezinte toți acei care aparțineau Plășii Slobozia, și anume:

-persoanele născute în România între anii 1877-1901, inclusiv evreii;

-cetățenii cu vârste mai mari de 15 ani aparținând celorlalte state inamice (francezi, ruși, englezi, belgieni, japonezi, sârbi, portughezi, americani etc.);

-apatrizii mai mari de 15 ani.

Aceste persoane trebuiau să se prezinte la data de 18 mai, ora 6 a.m., la sediul primăriei locale în vederea primirii cărților de legitimație și pentru instruirea de prezentare obligatorie. Prin această prezentare se urmărea să se evidențieze persoanele prezente în România și să se verifice lunar dacă acestea nu au părăsit teritoriul românesc.

Persoanele care nu se prezentau urmau a fi pedepsite în conformitate cu înștiințarea din 19 martie 1917 (6 luni închisoare sau amendă). Din partea primăriei comunale trebuiau să asiste primarul și secretarul pentru a da lămuririle necesare. Primarul și șeful poliției erau răspunzători de prezentarea la timp a celor chemați.¹¹

Administrația germană a introdus documente de identitate de culori diferite, astfel: pentru români acestea erau de culoare albă, albastră pentru germani și aliații lor și portocalii pentru cetățenii aparținând statelor inamice.¹²

În momentul în care trupele germane intrau pe teritoriul unui județ devastau și jefuiau casele românilor. Foarte puțini au fost români care au scăpat fără a da bani armatelor germane.

Armatele bulgare nu numai că jefuiau populația, dar au arestat și primari, notari, preoți și alți fruntași ai satelor pe care îi dezbrăcau de veșminte și le batjocoreau femeile și fetele.¹³

Atitudinea soldaților și ofițerilor trupelor invadatoare s-a caracterizat prin aroganță și brutalitate. Într-un stil tiranic erau scrise ordonanțele, proclamațiile și instrucțiunile emise de către autoritățile de ocupație, prin care se atrăgea atenția populației românești că întrunirile publice, manifestațiile de orice fel, circulația pe străzi, activitatea organizațiilor muncitorești și editarea de ziare erau interzise, cluburile oricăror organizații au fost închise. Persoanele care posedau arme erau obligate să le depună la Prefectura județului. În instrucțiuni se atrăgea atenția că cei care nu respectă directivele vor fi împușcați.¹⁴

Primăriile, bisericile, localurile școlilor după ce au fost jefuite au fost transformate în grajduri, abatoare, latrine.

Cele mai importante localuri au fost ocupate de invadatori. Clădirea Palatului Administrativ al Prefecturii Județului Ialomița din orașul Călărași a fost ocupată de germani, cu excepția a două mici încăperi în care funcționau autoritățile românești. Aceași situație era și în cazul cazarmelor (cazarma de artilerie a fost ocupată de către germani, iar cea de infanterie de către turci), spitalul din Călărași era ocupat de către germani.

În orașul Slobozia trupele de ocupație au rechiziționat următoarele imobile:

a) *Proprietatea statului*: Școala de tragere a infanteriei cu toate dependențele, cazarma de infanterie, localul gării, grajdurile serviciului zootehnic, localul ocolului silvic-toate ocupate timp de 22 de luni;

b) *Proprietatea județului*: localul administrației plășii, spitalul local și cantonul tehnic-toate ocupate timp de 22 de luni;

c) *Proprietatea comunei*: localul primăriei, școala de fete în care au ținut caii și boii, cea de băieți în care au ținut păsările, piei, diverse alimente.

Autoritățile din Slobozia au fost obligate să se mute din localurile proprii în altele, pentru care au plătit chirie în plus.¹⁵

¹¹ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Pretura Plășii Urziceni*, Dosar nr. 14/1919, f. 43.

¹² S.J.A.N. Ialomița, *Fond Pretura Plășii Urziceni*, Dosar nr. 11/1918, f. 52.

¹³ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Pretura Plășii Urziceni*, Dosar nr. 6/1918, f. 83.

¹⁴ *Ibidem*, f. 92.

¹⁵ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Prefectura Județului Ialomița*, Dosar nr. 24/1918, f. 17.

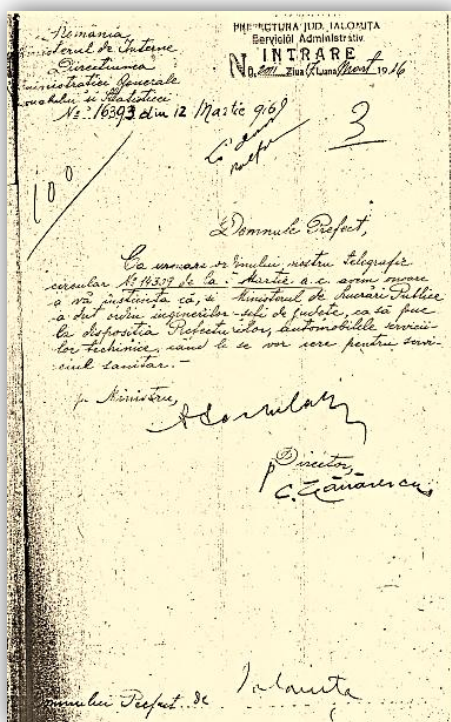
Toate localurile de primărie și școli au fost golite de mobilier și în ele s-au încartiruit soldații și după nevoi au fost transformate în spitale. Cu bisericile s-a procedat la fel, în plus s-au luat toate clopotele, argintăria, arama și alama. Majoritatea localurilor publice care au fost rechiziționate de trupele de ocupație au fost distruse, a fost devastat mobilierul, sparte ferestrele, stricate ușile și tavanele.

S-au rechiziționat clădirile particulare pentru care nu s-a plătit nici un ban.¹⁶

În general armata de invazie și ocupație a batjocorit pe unde a ajuns orice demnitate a statului și a națiunii române, sfâșiind steagurile tricolore de la primărie, zvârlind în noroi portretul Regelui și al Reginei în fața locuitorilor cărora li se spunea că „*sunteți o națiune de ticăloși care trebuie exterminată, iar Regele și ceilalți oameni politici vor fi spânzurați căci de, acum România nu mai există.*”¹⁷ Batjocurile erau îndreptate și împotriva aliaților noștri.

Situația autorităților române era foarte grea, deoarece au fost obligate să aplice pretutindeni dispozițiile regimului de ocupație, să lucreze fără șovăire sub controlul autorităților militare și în interesul acestora. Ocupanții cereau explicații și trăgeau la răspundere autoritățile române pentru tot ce făceau.

Obligațiile numeroase și foarte grele pe care trebuiau să le ducă la îndeplinire, îndeosebi cele privitoare la rechiziționarea și confiscarea bunurilor, scoaterea oamenilor la muncă forțată, pedepsirea celor care se

împotriveau regimului de ocupație, au produs nu numai nemulțumirea, dar și ostilitatea unor primari, administratori de plăși și a prefecților.¹⁸

Județul Ialomița a suferit enorm de pe urma ocupației germane, deoarece județul era considerat grânarul țării. Germanii, după ce s-au instalat, au organizat exploatarea celei mai importante bogății a județului-pământul, au jefuit prin rechiziții, făcute în mod barbar-cereale, plante oleaginoase, zarzavaturi, fructe și animale. Ca urmare a acestor rechiziții în decurs

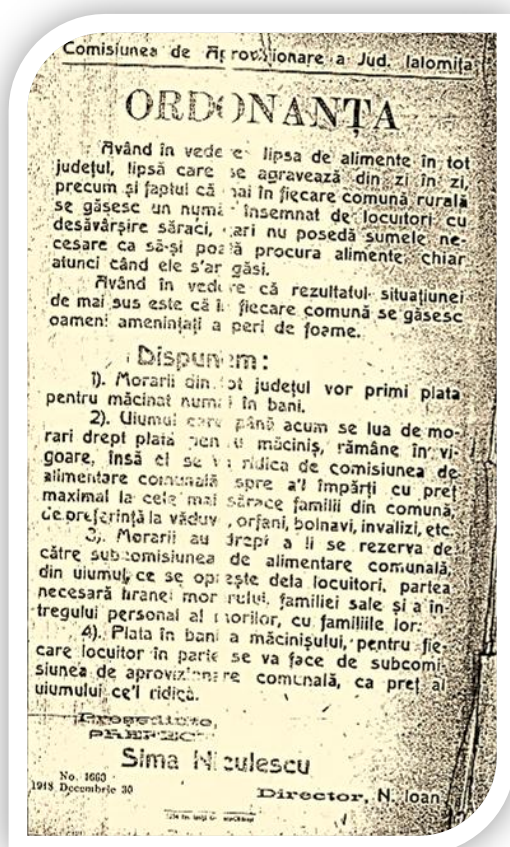
de câteva luni de ocupație numărul vitelor s-a înjumătățit, iar ocupanții au luat măsuri drastice de exploatare a locuitorilor, obligându-i la muncă forțată pe toți între 14-60 de ani: efectuarea corvezilor, repararea drumurilor, podurilor, tăierea lemnului și alte munci în favoarea ocupanților. Pentru cea mai mică nesupunere locuitorii erau amendați pe diverse motive, iar dacă acestea nu existau erau inventate.

În fața jafului și a terorii practicate de germani, locuitorii județului au opus o puternică rezistență, pornind de la manifestări spontane până la cele organizate, ca de exemplu: memorii ale locuitorilor, refuzul autorităților de a se supune ordinelor, suprafețe importante rămânând neînsămânțate. Au organizat acțiuni de sabotaj, distrugând liniile telefonice, tăind firele și instalațiile telefonice, au sabotat transportul pe căile ferate, așezând bulumaci pe liniile ferate, au ascuns cerealele în gropi, au distrus semănăturile, au incendiat șirele de paie și grâul. Au luat măsuri de organizare de ajutorare a prizonierilor de război, a orfanilor,

¹⁶ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Prefectura Județului Ialomița*, Dosar nr. 1/1918, f. 155.

¹⁷ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Pretura Plășii Urziceni*, Dosar nr. 11/1918, f. 127.

¹⁸ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Prefectura Județului Ialomița*, Dosar nr. 1/1918, f. 202.

Bibliografie

- ✓ Cotenescu, Mihai, Vlădăreanu, Alexandru, *Tezaur de documente ialomițene, 1392-1944*, vol. I și II, Direcția Generală a Arhivelor Statului din România, București, 1991.
- ✓ Vlădăreanu, Al., Tudor, C-tin, *Județul Ialomița. File de istorie*, Slobozia, 1979.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Prefecturii Județului Ialomița*, Dosar nr. 8/1916.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Prefecturii Județului Ialomița*, Dosar nr. 3/1917.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Prefecturii Județului Ialomița*, Dosar nr. 1/1918.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Prefecturii Județului Ialomița*, Dosar nr. 3/1918.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Prefecturii Județului Ialomița*, Dosar nr. 18/1918.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Prefecturii Județului Ialomița*, Dosar nr. 24/1918.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Prefecturii Județului Ialomița*, Dosar nr. 27/1918.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Prefecturii Județului Ialomița*, Dosar nr. 14/1919.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Preturii Plășii Urziceni*, Dosar nr. 6/1918.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Preturii Plășii Urziceni*, Dosar nr. 9/1918.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Preturii Plășii Urziceni*, Dosar nr. 11/1918.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fondul Preturii Plășii Urziceni*, Dosar nr. 14/1919.

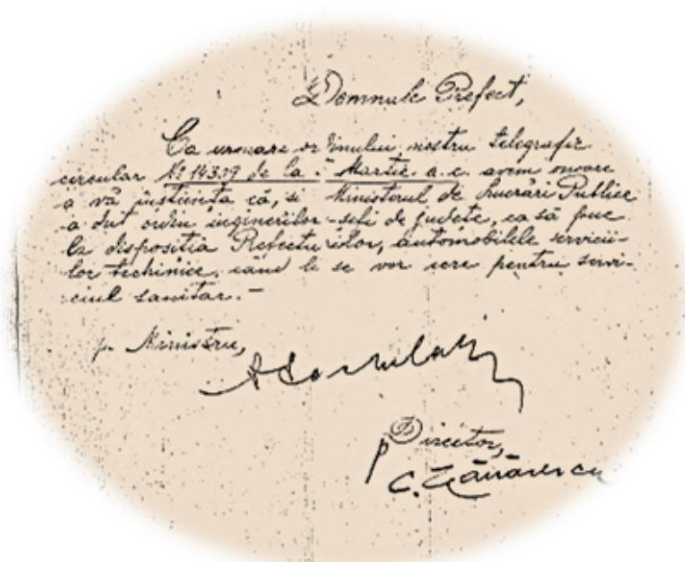
văduvelor, invalizilor, a acelor lipsiți de mijloace de existență.

În lupta împotriva ocupanților au fost antrenate toate categoriile sociale: țărâtimea a avut rolul hotărâtor, dar alături de aceasta au activat și locuitorii din orașe, intelectualii, învățătorii, preoții, autoritățile românești și femeile care sufereau cel mai mult de pe urma ocupației.

Ocupanții au adus cu ei foametea și epidemiile care au făcut ravagii. În decurs de mai puțin de un an, în Județul Ialomița, au murit 1 038 de locuitori.

Dar, cu toate sacrificiile, locuitorii Județului Ialomița știau că va veni ziua când idealul pentru care au luptat și s-au jertfit se va realiza, prin unirea tuturor românilor într-un singur stat național.

**Prof. pensionar Ana Stancu
și Prof. Carmen Ionescu**

ÎNCERCĂRI DE CONSTITUIRE A PARTIDULUI NAȚIONALIST DEMOCRAT ÎN JUDEȚUL IALOMIȚA

Marele istoric Nicolae Iorga, pe lângă opera monumentală dedicată deslușirii istoriei nației române s-a implicat activ și în viața politică a României, sperând să contribuie la dezvoltarea acesteia. În acest sens, la 23 aprilie 1910, profesorii Nicolae Iorga și A. C. Cuza au înființat Partidul Naționalist Democrat al cărui program viza aspecte ale modernizării societății românești.¹ Până la Primul Război Mondial formațiunea a avut un rol modest în viața politică a țării, în primul rând datorită menținerii votului cenșitar. Însă, după anul 1918, formațiunea condusă de Nicolae Iorga a avut o prezență activă în evoluția politică a României interbelice. După război și-a constituit organizații în majoritatea județelor țării.

În Județul Ialomița, chiar dacă era aproape de centrul vieții politice românești, București, Partidul Naționalist Democrat a avut o prezență efemeră. Prima mențiune a implicării partidului lui Nicolae Iorga în viața politică ialomițeană interbelică este din anul 1920. Pentru participarea la alegerile parlamentare din mai 1920, Partidul Naționalist Democrat a fost prezent prin participarea la cartelul electoral „*Federația Democrației Național Socialiste*”.² Conform înțelegerii dintre semnatarii actului constitutiv al „*Federației*”, „*fiecare partid își păstrează organizația și sfera de activitate de până acum*”, iar „*din fiecare parte se delegea un număr de membri în conducerea comună*”. Până la momentul constituirii acestei alianțe electorale, în Ialomița nu sunt menționați privitoare la existența unor partizani politici ai lui Nicolae Iorga. Mai mult, citind numele candidaților propuși de „*Federație*” alegătorilor ialomițeni, nu putem spune cu exactitate dacă între cei prezenți pe liste au fost și reprezentanți ai Partidului Naționalist Democrat.

Toți cei cinci candidați de la Camera Deputaților erau membri ai Partidului Țărănesc. Există posibilitatea ca cei doi candidați de la Senat, preotul Ion Bercuș și Alexandru Iacobescu să fi fost reprezentanți ai formațiunii conduse de Nicolae Iorga. Această presupunere este greu de demonstrat. Dacă analizăm informațiile de mai sus, din actul constitutiv al „*Federației*” care vorbește de păstrarea sferei de influență, automat este vorba despre plasarea pe listele electorale a candidaților din formațiunile politice care erau constituite pe plan local. În lipsa altor informații referitoare la existența unui grup de membri sau simpatizanți naționaliști democrați în Ialomița, în perioada respectivă, concluzionăm că prezența partidului condus de Nicolae Iorga a fost pur formală, doar prin menționarea numelui Partidului Naționalist Democrat în cadrul „*Federației*”. Susținerea acestei idei este întărită și de acțiunile politice viitoare de pe plan local, când numele formațiunii iorghiste nu mai este consemnat până la jumătatea perioadei interbelice.

Este interesant de menționat faptul că Partidul Naționalist Democrat, condus de profesorul Nicolae Iorga, nu a reușit să-și constituie o organizație la nivelul Județului Ialomița ca și celelalte formațiuni politice, după Primul Război Mondial. Spunem acest lucru deoarece, profesorul a vizitat orașul Călărași de mai multe ori după anul 1918.³ Oare, intelectualii călărășeni nu au fost receptivi la mesajul politic al marelui istoric? Se pare că așa au stat lucrurile, atât timp cât formațiunea sa nu a contat în viața politică ialomițeană interbelică.

Presa locală din Călărași anunța înființarea unei organizații a partidului condus de Nicolae Iorga în județ, la data de 5 ianuarie 1930.⁴ Informația consemna constituirea „*ca filială județeană autorizată, a formațiunii*

¹ *** , *Enciclopedia partidelor politice din România 1859-2003*, Editura Meronia, București, 2003, p. 114.

² C.N.S.A.S., *Fond Documentar București*, dosar 10800, f. 51.

³ C. Tudor, *Istoria orașului Călărași*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Agora, Călărași, 2008, p. 138-139.

⁴ *Informațiuni*, „*Tribuna*”, An III, nr. 78, 30 ianuarie 1930, p. 1.

politice cu același nume din țara întreagă, de sub conducerea d-lui Profesor Nicolae Iorga”. Referitor la numele celui care conducea procesul de organizare la nivel local, Nicolae Ioan, prezentat în presă, avem rezerve. Spunem acest lucru, deoarece la momentul acela, fostul fruntaș al Partidului Țărănesc din Ialomița se afla la conducerea Organizației Județene a Partidului Țărănesc Dr. Nicolae Lupu. Probabil, Nicolae Ioan, în baza colaborării de la alegerile din mai 1920, a păstrat relații cu reprezentanții de la centru ai Partidului Naționalist Democrat și a fost solicitat de aceștia să ajute la constituirea unei organizații în Călărași, el nepărăsind formațiunea lupistă.

Data stabilită pentru înființarea Comitetului Județean al Partidului Naționalist Democrat din Ialomița a fost 21 septembrie 1930.⁵ Întrunirea partizanilor politici iorghiști din Ialomița urma să aibă loc la sediul Asociației Profesionale Cooperative „Solidaritatea Națională” din Călărași, la manifestație fiind invitați „admiratorii intelectuali, devotații personali și politici ai strălucitului și marelui român Nicolae Iorga”. Apelul partidului chema în rândurile sale reprezentanți ai tuturor categoriilor sociale: plugari, industriași, comercianți etc.

După acest moment, informații despre activitatea sau manifestațiile Partidului Naționalist Democrat în Ialomița nu mai sunt, fapt ce ne îndreptățește să afirmăm că acesta nu a avut o organizație la nivelul județului. De la prima mențiune a unei implicări formale a partidului condus la nivel național de Nicolae Iorga și până în anul 1930, formațiunea a fost inexistentă în Ialomița, lucru confirmat de lipsa informațiilor atât din presa locală, oficiosul „Neamul Românesc”, dar și din sursele arhivistice.

La alegerile parlamentare din vara anului 1931, formațiunea condusă de marele istoric a depus listă de candidați în cartel electoral cu Partidul Național Liberal.⁶ Aceștia au fost votați de locuitorii județului,

fiind singura și ultima dată când formațiunea condusă de Nicolae Iorga a trimis reprezentanți în Parlament fără să aibă organizație în Ialomița. În afara manifestațiilor din campania electorală, parlamentarii iorghiști nu au mai avut activitate în județ după obținerea mandatelor în forul legislativ al țării.

În concluzie, putem afirma că în Județul Ialomița, partidul condus de Nicolae Iorga nu a reușit să aibă organizație. Într-adevăr, au existat unele încercări de coalizare a partizanilor politici iorghiști din județ, acțiune care a rămas fără rezultat. Un lucru este cert: în afară de anul 1931, când alegătorii ialomițeni au votat candidații propuși de Uniunea Națională, nu au apreciat activitatea lui Nicolae Iorga și nici nu au aderat la ideologia politică a acestuia.

Prof. dr. Valentin Gheorghe

Bibliografie

- ✓ Tudor, C., *Istoria orașului Călărași*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Agora, Călărași, 2008.
- ✓ ***, *Enciclopedia partidelor politice din România 1859-2003*, Editura Meronia, București, 2003.
- ✓ Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Fond Documentar București*, Dosar 10800.
- ✓ „Biruința”, An I, nr. 1, 1 iunie 1931.
- ✓ „Tribuna”, An III, nr. 78, 30 ianuarie 1930; nr. 84, 11 septembrie 1930.

⁵ Convocare, Idem, nr. 84, 11 septembrie 1930, p. 2.

⁶ Cetățeni și alegători, „Biruința”, An I, nr. 1, 1 iunie 1931, p. 3.

EVOLUȚIA LOCALITĂȚII FETEȘTI DUPĂ MAREA UNIRE

Legiferarea reformei agrare din 1921

Una din marile probleme cu care s-a confruntat societatea românească la începutul secolului al XX-lea a fost repartitia pământului, deoarece acesta aparținea, în general, marilor proprietari. Reforma agrară din 1921 a schimbat radical evoluția societății românești în perioada interbelică.¹

În decembrie 1916, în mesajul de deschidere a sesiunii corpurilor legiuitoare Regele Ferdinand ceruse deputaților și senatorilor să ia în dezbatere reforma agrară și pe cea electorală.² În fața soldaților aflați pe frontul din Moldova în 1917, Regele a adresat o proclamație: „vouă, fiilor de țărani, care ați apărut cu brațul vostru pământul unde v-ați născut, unde ați crescut, vă spun eu regele vostru, că pe lângă răsplata cea mare a izbânzii, ați câștigat totodată dreptul de a stăpâni într-o măsură mai largă pământul pe care v-ați luptat. Vi se va da pământ”.³

Reforma agrară a fost exprimată juridic în legile provizorii din anii 1919-1920 și în legile definitive din anul 1921, diferite pentru Vechiul Regat, Transilvania, Bucovina și Basarabia.

La 17 iulie 1921 a fost promulgată legea pentru reforma agrară din Oltenia, Muntenia, Moldova și Dobrogea.⁴

Reforma agrară din România interbelică a fost cea mai profundă dintre cele de acest fel înfăptuite în centrul și sud-estul Europei după Primul Război Mondial. Reforma a lichidat marea proprietate. Au fost expropriate peste 6 milioane de hectare (din care aproximativ 4 milioane hectare teren arabil), reprezentând peste 66% din suprafața deținută anterior de moșierime. Au fost împrumutate aproape 1,4 milioane de țărani

cu 3 860 372 de ha. Prin împrumutarea a crescut cu aproape 40% numărul țăranilor cu pământ de până la 5 ha. Dacă înainte de reformă, proprietățile sub 100 de ha reprezentau 59,77% din numărul total al proprietăților agrare, după reformă ele reprezentau 89,50%.⁵

Legea pentru reforma agrară din 1921 prevedea, la art. 78 și 79 categoriile îndreptățite la împrumutarea: mobilizații în războiul 1916-1919; mobilizații în campania 1913; văduvele de război pentru copii; agricultorii mici lipsiți de pământ; agricultorii cu proprietăți mai mici de 5 ha; orfanii de război; în continuare se înscriu și invalizii; cei care în trecut au muncit pe moșie; cei care au inventar și gospodărie întemeiată; cei care au mai mulți copii; cei mai în vârstă. Mai erau îndreptățiti la împrumutarea, conform art. 84: preoții, învățătorii, micii funcționari publici cu domiciliul în comună, absolvenții școlilor de agricultură, meseriașii-după ce au fost satisfăcuți ceilalți.⁶

O urmare importantă a reformei agrare din 1921, a constituit-o colonizarea rurală. În fața legiuitorilor reformei a apărut o problemă destul de complicată, ce avea să aducă anumite transformări în viața unor obști sătești, și anume, ce se va întâmpla cu cei îndreptățiti la împrumutarea în zonele unde nu exista pământ suficient. Spre exemplu, în zonele de deal și de munte nu puteau fi satisfăcute toate cererile de împrumutarea, din lipsa terenului. Soluția a fost găsită în formarea regiunilor de colonizare.⁷ Cei îndreptățiti la împrumutarea au fost puși în situația să aleagă un loc unde urmau să fie colonizați. În satele de coloniști înființate, după reforma agrară 1921, s-au adunat un număr de locuitori din diferite județe de

¹ V. Axenciuc, *Introducere în istoria economică a României. Epoca modernă (1859-1938)*, Editura Fundației „România de mâine”, București, 1997, p. 245.

² I. Scurtu, *România în timpul celor 4 regi, vol. II, Ferdinand I*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2001, p. 37; vezi și Armand Călinescu, *Însemnări politice (1916-1939)*, Editura Humanitas, București, 1990, p. 35.

³ *Ibidem*.

⁴ „Monitorul oficial” nr. 82 din 17 iulie 1921.

⁵ D. Șandru, *Reforma agrară din 1921 în România*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975, p. 267-269.

⁶ *Ibidem*, p. 77-78; vezi și „Monitorul oficial” nr. 82 din 17 iulie 1921.

⁷ George Alexianu, *Legile agrare (1917-1936)*, Editura „Universală” Al calay&Co, București, 1936, p. 41.

munte, de deal sau de câmpie,⁸ unde exista pământ suficient pentru a-i satisface pe cei dornici să fie împroprietăriți.

Reforma agrară din 1921 se aplică și la Fetești

După război, și la Fetești a fost pusă în aplicare promisiunea Regelui, de a da pământ țăranilor și de a introduce votul universal. Țăranii din Fetești și din Dudești, veteranii de război, văduve și orfani, au fost beneficiarii acestor reforme. Prin reforma agrară din 1921, au primit pământ un număr de 719 de familii.⁹ Loturile acordate erau în suprafață de 5 ha, lot considerat ca minim de suprafață pentru a asigura traiul unei familii, însumând o suprafață de 3 524 ha, și numai 2 persoane au fost împroprietărite cu 10 hectare.¹⁰

Punerea în practică a reformei a întâmpinat greutăți felurite. Unii dintre locuitorii acestei așezări au intrat în posesia loturilor mult mai târziu, iar aproximativ 108 au fost excluși de la reformă sub diferite motive: că au mai avut alt pământ, că este meseriaș, că au rămas în teritoriul ocupat și nu au urmat armata în Moldova, colaborând cu ocupanții germani, că nu au inventar agricol sau nu au depus cererile la Comitetul Agrar în termenul prevăzut de lege-28 decembrie 1922.¹¹ Excluderile s-au făcut cu ocazia revizuirii cererilor de către Comitetul de Ocol, în anul 1922.

În urma reformei se vor menține mari diferențe între numărul țăranilor cu pământ până la 5 ha, care reprezentau majoritatea, și

proprietarii cu suprafețe mai mari de 50 ha. În 1937, în Fetești erau doar 4 proprietari care dețineau o suprafață mai mare de 50 ha.¹²

Un nou cartier se formează în fața gării Fetești, ca urmare a colonizării

În cadrul legii pentru reformă agrară din 17 iulie 1921, se preciza că țăranii din zonele de deal și de munte în care pământul destinat împroprietăririi celor îndreptățiți era insuficient, puteau fi alcătuite sate noi sau puteau fi extinse cele deja existente în zonele cu populație rară, cum ar fi Bărăganul sau Dobrogea.¹³

În iulie 1931, guvernul național-țărănist a promulgat „legea colonizării”,¹⁴ care a creat un cadru adecvat desfășurării procesului de colonizare, fiind creat un organism special care s-a ocupat numai de colonizare, și anume Oficiul Național al Colonizării (O.N.A.C.).¹⁵

Județul Ialomița, așa cum arăta ca întindere în perioada interbelică, a oferit legiuitorilor reformei agrare multe soluții la problemele apărute. Fiind județ de câmpie, deținea destul teren pentru a satisface nevoia de pământ a locuitorilor județului.

Bărăganul ialomițean apărea ca o „Californie a agriculturii

românești”, terenuri propice pentru toate culturile, dar și foarte productive. Ca întindere, se afla în primele județe ale țării, fiind cel mai întins și mai însemnat din Bărăgan.

Județul acesta a primit cel mai mare număr de țărani fără pământ din alte zone

Centru	Comuna	Proprietarul	Suprafata
Țonea	Țonea	M. Constantinescu	105, 07/100
St. Ogl Mare	Perişoru	H. Stereș și M. Bulgaru	410, 45/100
		S. S. S. S.	408
		S. S. S. S.	250
		S. S. S. S.	1002

Centrele de colonizare și suprafețele alocate fiecăruia

⁸ Ion Munteanu, *Monografia Județului Ialomița*, Călărași, 1943, p. 68; vezi și „Monitorul oficial” nr. 82 din 17 iulie 1921.

⁹ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Serviciul Agricol Ialomița*, Dosar nr. 264/1925, f. 152.

¹⁰ *Ibidem*, f. 153.

¹¹ *Ibidem*, *Fond Primăria Orașului Fetești*, Dosar nr. 4/1929, f. 58 și Dosar 16/1931, f. 1-353.

¹² *Ibidem*, Dosar nr. 19/1937, f. 53.

¹³ „Monitorul oficial” nr. 82/17 iulie 1921; vezi și ***, *Împroprietărirea sâtenilor. Legea agrară scrisă pe înțelesul tuturor*, Imprimeria Statului, București, 1921, p. 87.

¹⁴ ***, *Legea asupra colonizării*, însoțită de expunerea de motive a D-lui ministru Ion Mihalache, Editura „Curierul Juridic”, Societatea Anonimă, București, 1931, p. 1-36.

¹⁵ G. Alexianu, *Legile agrare (1917-1936)*, Editura „Universală” Alcala & Co., București, 1936, p. 204-205.

unde nu exista suficient teren pentru împroprietărire. Mare parte din proprietăți au fost transformate în sate și terenuri aferente pentru cultură și pentru alte utilități.

Cea mai întinsă suprafață a județului se afla în posesia proprietarilor particulari înainte de reforma agrară din iulie 1921. Aceste terenuri au fost expropriate în limitele legii, iar concomitent cu moșiile particulare au fost supuse regimului exproprierii și moșiile aparținând societăților sau băncilor particulare, orașelor, comunelor bisericilor și

cu cele 5 ha-cât reprezenta lotul de colonizare în Județul Ialomița,¹⁸ putem afirma că această suprafață a fost cea maximă destinată colonizării, în cele 49 de centre create pe raza județului nostru.¹⁹

Începutul procesului de colonizare nu poate fi fixat la o anumită dată. După legiferarea reformei agrare mulți țărani fără pământ sau cu pământ insuficient în locurile de baștină, au plecat spre alte zone, unde era pământ suficient pentru a fi împroprietăriți. În Județul Ialomița au fost repartizați spre colonizare țărani din județele Prahova, Ilfov, Buzău, Muscel și Dâmbovița.²⁰

Centrul Stelnica-Fetești, denumit „sat Coloniști” avea la 16 aprilie 1930 primărie proprie, care aparținea de comuna Fetești-Gară. În acest centru de colonizare fuseseră parcelate 420 de locuri de casă dintre care 134 erau ocupate de către coloniștii sosiți în centru cu familiile.²¹ În sat mai domiciliau 50 de familii de însurăței, care nu erau considerați coloniști, dar se stabiliseră pe lângă rudele lor. Pe lângă acestea, 87 de locuri erau destinate locuitorilor din Fetești-Gară.²²

În centrul Stelnica-Fetești, coloniștilor veniți din Starchiojd-Buzău, Ludești-Dâmbovița, Valea Dragului-Ilfov, Vulcana-Băi-Dâmbovița, Priboeni-Muscel, Cătina-Buzău, Pucioasa-Dâmbovița etc. le-au fost repartizate 876, 80 ha, pentru cele 134 loturi pentru colonizare.²³

Între țărani împroprietăriți prin colonizare și stat se încheie un contract prin care ambele părți au drepturi și obligații. Statul, pentru a ușura înființarea gospodăriilor, îi ajută pe coloniști cu materiale de construcții, unelte, semințe și le acordă credite.²⁴ Cei care erau admiși la colonizare și puși în posesia lotului cu titlu provizoriu dearendă, nu puteau rămâne în această situație mai mult de doi ani.²⁵ Plata

Centrul	Comuna	Proprietarul	Suprafața
Mihai Vodă (Găita)	Făcăeni	Stat	922
Ferdinand I	Ferdinand I	Stat	15
Chioara	Chioara	Stat	360
Fetești Colon.	Fetești Gară	Stat	1519
Lăcusteni	Platonești	Stat	49
Gura Ialomiței	Gura Ialomiței	Stat	210
Săveni	Săveni	Stat	540
Murgeanca	Murgeanca	Stat	336
Brătianu	Brătianu	Stat	672
Bucur	Bucur	Stat	30
Perisoru	Perisoru	Stat	798
Strachina	Tândărei	Stat	175
M. Căpâlniceanu	M. Căpâlniceanu	Stat	10
I. Lahovari	Gimbășani	Stat	16
Prino, Elena	Prino, Elena	Stat	4
Prino, Elena	Prino, Elena	Stat	214
Gimbășani	Gimbășani	Stat	165
C. Brâncoveanu	Cosâmbesti	Stat	93
Gura Vâii	Măroulești	Stat	3
Gl. Dragălina	Gl. Dragălina	Stat	138,94
		Stat	758
		Stat	1032
		Stat	35
		Stat	90
		Stat	20
		Stat	114,11
		Stat	25
		Stat	88,81
		Stat	44
		Stat	10,49
		Stat	1867,59
		Stat	958,95
		Stat	359,2
		Stat	153
		Stat	12
		Stat	171
		Stat	20
		Stat	688
		Stat	70
		Stat	170
		Stat	80
		Stat	25
		Stat	17,06
		Stat	200
		Stat	170
		Stat	269,68
		Stat	70
		Stat	157,50
		Stat	105
		Stat	15
		Stat	15

Centrele de colonizare și suprafețele alocate fiecăruia

altor instituții.¹⁶ Din aceste terenuri 22 914 ha și 53 ari au fost trecute în patrimoniul O.N.A.C., restul de 557 ha și 27 ari au fost lăsate la dispoziția reformei agrare (Serviciul Bunuri),¹⁷ la nivelul anului 1932. Dacă studiem atent numărul celor colonizați în județ (4 418 țărani) și suprafața repartizată O.N.A.C.-ului (peste 22 000 ha), coroborând

¹⁶ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 122.

¹⁷ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Serviciul Agricol Ialomița*, Dosar nr. 562/1939-1940, f. 35-36.

¹⁸ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 148.

¹⁹ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Serviciul Agricol Ialomița*, Dosar nr. 562/1939-1940, f. 62.

²⁰ *Ibidem*, Dosar nr. 319/1928, f. 1-114.

²¹ *Ibidem*, Dosar nr. 348/1928-1940, f. 36.

²² *Ibidem*, Dosar nr. 210/1924-1931, f. 318.

²³ *Ibidem*, Dosar nr. 348, f. 54.

²⁴ G. Alexianu, *op. cit.*, p. 45.

²⁵ *** *Legea colonizării*..., 1940, p. 5-6.

lotului se efectua în 40 de ani, după primii 5 ani scurși de la înproprietărire. Când primea lotul cu titlu de arendă, colonistul trebuia să plătească cheltuielile de măsurătoare, care erau destul de scumpe pentru situația din vremea respectivă, ajungând la 220 de lei, iar arenda era de 92 lei/ha.

După ce se încheia un act de vânzare-cumpărare între colonist și stat, lotul trecea în proprietatea colonistului, care devenea proprietar.²⁶ În acest act erau prevăzute condițiile prin care colonistul intra în posesia lotului de 5 ha, care nu putea fi înstrăinat și nu putea fi divizat. Actul de vânzare-cumpărare se putea încheia după ce colonistul se stabilea definitiv în centru, își construia o casă și gospodărie, își cultiva singur pământul și avea toate datoriile către stat plătite. Coloniștii care încheiau actele de vânzare-cumpărare beneficiau de o perioadă de grație de 3 ani.²⁷

Dacă în anul 1931, în centrul de colonizare Stelnica-Fetești 135 de coloniști plăteau arendă pentru loturile de înproprietărire, deoarece actele de vânzare-cumpărare nu fuseseră încă semnate,²⁸ în anul 1936, 4 locuitori din satul Coloniști mai plăteau arendă pentru că nu-și reglementaseră situația în respectivul centru.²⁹

În același an, 1936, a fost anunțat un nou termen pentru 13 coloniști, pentru a se stabili în centrul Stelnica-Fetești.³⁰

De asemenea, loturile din care se compuneau pășunile comunale erau delimitate în funcție de numărul de locuitori dintr-un centru. Plata se făcea într-o perioadă cuprinsă între 10 și 30 de ani.³¹

În urma inventarierii fondului funciar destinat colonizării în satele din Județul Ialomița, au fost excluși de la colonizare țărani nestabiliți încă pe loturi, sau cei considerați că nu-și cultivau pământul în bune

condiții. Aceștia urmau să fie înlocuiți cu alți țărani care aveau dreptul la colonizare. În categoria celor care au profitat de pe urma colonizării se încadrează și cei 21 de coloniști din centrul Stelnica-Fetești care aveau case construite, însă nu se stabiliseră în centru. Exemple de acest fel sunt: Andrei Drăgețel, Tudor Galeș, Dumitru Gh. Diaconescu, Niță Ghiță, Gheorghe Neicu, Ilie Badea, Gh. D. Mihai, Dinu Oprea, Gh. Gh. Purcăreanu, Ioan D. D. Vlad, Gh. Stângaciu, Constantin Stănciulescu etc.³² Aceștia au fost somați să se stabilească în centru până la 1 mai 1930 cu tot inventarul necesar. Dacă aceștia nu respectau termenul, urma să li se reducă suprafața într-o primă fază de la 5 la 2 ha, apoi urmând să fie deposezați de toate

drepturile coloniștilor.³³ Situația se repetă și în 1936, când 13 coloniști sunt amenințați cu excluderea dacă nu se stabilesc în centrul de colonizare până la data de 1 noiembrie 1936.³⁴

În locul celor excluși de la colonizare, O.N.A.C.-ul repartiza pământul altor persoane îndreptățite la înproprietărire. De exemplu, în 16 septembrie 1933, Datcu I. Gheorghe din Starchiojd-Prahova trebuia înproprietărit cu teren disponibil, dacă se prezenta până la 1 noiembrie 1933. Potrivit documentelor, la

²⁶ G. Alexianu, *op. cit.*, p. 45.

²⁷ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Serviciul Agricol Ialomița*, Dosar nr. 348/1928-1940, f. 239.

²⁸ *Ibidem*, f. 66-68.

²⁹ *Ibidem*, f. 319.

³⁰ *Ibidem*, f. 333.

³¹ *** *Legea colonizării...*, 1940, p.7.

³² S.J.A.N. Ialomița, *Fond Serviciul Agricol Ialomița*, Dosar nr. 348/1929-1940, f. 104, 112, 118, 121, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154.

³³ *Ibidem*, f. 10-11.

³⁴ *Ibidem*, f. 333.

22 octombrie 1933 i s-a atribuit lotul de cultură cu nr. 233 din moșia Hagieni-Cărăreni.³⁵

O situație similară se repetă și cu colonistul Chirean N. Gheorghe din Brăești-Buzău, care a primit în martie 1933 lotul de cultură cu nr. 144 din moșia Hagieni-Cărăreni.³⁶

Terenul disponibil putea fi arendat, până la atribuirea loturilor altor coloniști. La 20 octombrie 1932 s-a semnat un proces-verbal prin care 50 ha din moșia Hagieni-Cărăreni a fost arendată locuitorilor Nicolae Cristache și Alexe Gh. Alexe din Fetești-Gară, cu 400 lei/ha, urmând să plătească 50% la semnarea contractului și 50% la 15 octombrie 1933.³⁷

Unii coloniști au primit aprobarea de a-și vinde loturile primite prin înproprietărire. Colonistul Tănase G. Niță a primit aprobarea de a-și vinde lotul coloniștilor Gheorghe St. Rusu și Toma G. Călin, câte 2,50 ha pentru fiecare, cu următoarele condiții: să se achite înainte și în întregime suma de 8 360 lei (contravaloarea lotului și a locului de casă) pe care o datorează, să achite statului arenzile pe care le datorează, până la autentificarea contractului.³⁸

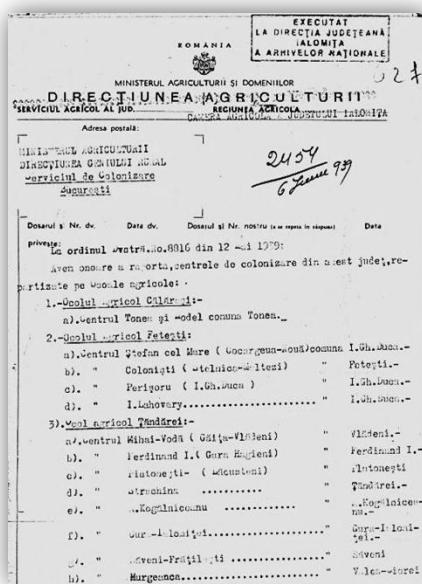
Aceasta nu este o situație singulară. În același centru de colonizare, Ștefan Lazăr a vândut colonistului Gheorghe N. Ghiță lotul de cultură și lotul de casă,³⁹ Radu Anton i-a vândut lotul colonistului Duță T. Nicolae;⁴⁰ Ioniță S. Stan i-a vândut lui Stan I. Mocanu;⁴¹

Ion Dinu zis Pârcălabu a vândut lotul său colonistului Niculae Cristache;⁴² Ion Gh. Stângaciu a vândut lotul său colonistului Niculae Cristea;⁴³ Ioan I. Milea i-a vândut lotul colonistului Dumitru Geantă;⁴⁴ Dumitru R. Savu a vândut lotul său coloniștilor Dumitru Spătaru și Ion Spiridon Căldăruș;⁴⁵ Vasile I. Popa a vândut lotul său colonistului Gheorghe C. Rusu;⁴⁶ Constantin Păunescu a vândut cele 5 ha colonistului Ghinea I. Oprea, din centrul Stelnica-Fetești.⁴⁷

Sunt și cazuri în care unor persoane li se refuză cumpărarea unui loc de casă. Locuitorului Ion G. Georgescu din comuna Fetești-Gară nu i se poate aproba cumpărarea unui loc de casă deoarece nu este căsătorit.⁴⁸

În cadrul comunității apar și reclamații. Spre exemplu, colonista Elisabeta Răcătej este reclamată de locuitorii Nicolae Lepădatu și Preda Emanoil că ar fi căsătorită cu Constantin Chiriță, care locuiește în comuna Floroaica, Județul Buzău, unde se află înproprietărit cu 5 ha de pământ din 1921. Căsătoria lor s-ar fi încheiat cu 30 de ani în urmă. Respectiva colonistă ar fi dobândit titlul pe numele ei adevărat de la părinți și nu pe cel dobândit prin căsătorie, inducând autoritățile în eroare. Acestea au verificat și au constatat că reclamanta locuia de mai multă vreme doar cu fiul ei, iar concluzia a fost că nu putea fi exclusă de la colonizare.⁴⁹

După întemeierea noilor așezări, o necesitate urgentă era apa potabilă. În anul 1929, în centrul de colonizare Stelnica-Fetești nu exista nici o sursă de apă. Coloniștii se

Centrele de colonizare din Județul Ialomița

³⁵ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Serviciul Agricol Ialomița*, Dosar nr. 348/1929-1940, f. 193, 194, 201, 202.

³⁶ *Ibidem*, f. 155-159.

³⁷ *Ibidem*, f. 217, 219.

³⁸ *Ibidem*, f. 290-291.

³⁹ *Ibidem*, f. 299.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 300.

⁴¹ *Ibidem*, f. 303.

⁴² *Ibidem*, f. 305.

⁴³ *Ibidem*, f. 307.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 310.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 312.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 314-315.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 321-322.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 421.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 326-328.

alimentau cu apă din Brațul Borcea, care se afla la o distanță de 8 km de centru.⁵⁰ Cei care dispuneau de bani, se alimentau de la conducta care deservea gara Fetești, plătind între 40 și 100 de lei pe lună de cap de familie. Acest centru de colonizare avea nevoie, potrivit unui act din 1929, de 5 fântâni, pentru forarea cărora era necesară suma de 750 000 de lei.

În zona Fetești, coloniștii și necoloniștii își închideau și alte locuri decât cele repartizate. În centrul de colonizare Stelnică-Fetești (Coloniști-sat), primarul localității, Domnul Geantă a pus în posesie anumiți locuitori din Fetești-Gară pe unele locuri din vetrele de colonizare în schimbul unei taxe, pe care o încasa de la locuitorii dornici să primească pământ ilegal.⁵¹

Colonistul care nu respecta aceste drepturi pierdea lotul din centrul respectiv și era depozitat de lotul de casă deținut. Terenul intra în proprietatea statului, colonistul fiind despăgubit, în funcție de situația în care se afla terenul și gospodăria.⁵²

Ca urmare a dezvoltării localității, în vara anului 1934, Ministerul de Interne aproba, prin decizia ministerială nr. 15 176 din 17 iulie 1934 transformarea comunei rurale Fetești din Județul Ialomița, în comună urbană nereședință.⁵³ Ca urmare a acestei situații, s-a adoptat o nouă decizie a Ministerului de Interne cu nr. 18 222 din 23 august 1934 prin care s-a decis unirea comunelor rurale Fetești (alcătuită din satele: Fetești-reședința comunei, Buliga și Feteștii Noi) și Fetești-Gară (compusă din satele Fetești-Gară și Coloniști). Localitatea Fetești a ajuns la 31 decembrie 1934 să aibă 8 505 locuitori.⁵⁴

Prof. Elena Georgescu

⁵⁰ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Serviciul Agricol Ialomița*, Dosar nr. 348/1929-1940, f. 1.

⁵¹ *Ibidem*, Dosar nr. 210/1924-1931, f. 329.

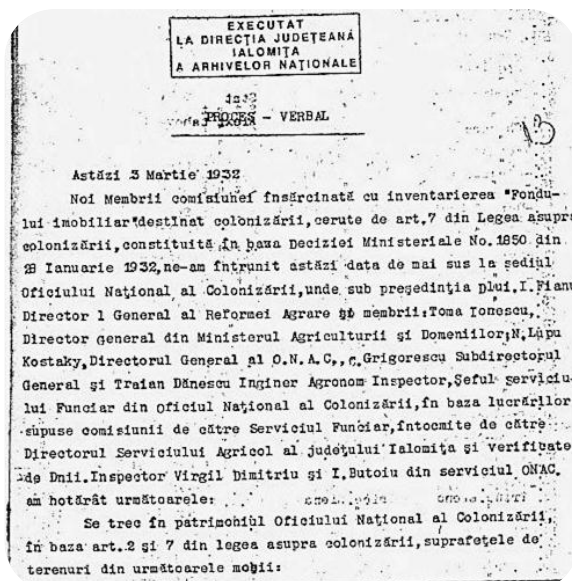
⁵² *** *Legea colonizării*..., 1940, p. 11.

⁵³ „Monitorul oficial” nr. 165/20 iulie 1934.

⁵⁴ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Orașului Fetești*, Dosar, nr. 56/1935, f. 5.

Bibliografie

- ✓ Alexianu, G., *Legile agrare (1917-1936)*, Editura „Universală” Al calay&Co, București, 1936, p. 41.
- ✓ Axenciuc, V., *Introducere în istoria economică a României. Epoca modernă (1859-1938)*, Editura Fundației „România de mâine”, București, 1997.
- ✓ Călinescu, A., *Însemnări politice (1916-1939)*, Editura Humanitas, București, 1990.
- ✓ Munteanu, I., *Monografia Județului Ialomița*, Călărași, 1943.
- ✓ Scurtu, I., *România în timpul celor 4 regi*, vol. II, *Ferdinand I*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2001.
- ✓ „
- ✓ Sandru, D., *Reforma agrară din 1921 în România*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975.
- ✓ ***., *Împroprietărirea sâtenilor. Legea agrară scrisă pe înțelesul tuturor*, Imprimeria Statului, București, 1921.
- ✓ ***., *Legea asupra colonizării*, însoțită de expunerea de motive a D-lui ministru Ion Mihalache, Editura „Curierul Juridic”, Societatea Anonimă, București, 1931.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Orașului Fetești*, Dosar nr. 4/1929.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Orașului Fetești*, Dosar nr. 16/1931.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Orașului Fetești*, Dosar, nr. 56/1935.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Primăria Orașului Fetești*, Dosar nr. 19/1937.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Serviciul Agricol Ialomița*, Dosar nr. 264/1925.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Serviciul Agricol Ialomița*, Dosar nr. 348/1928-1940.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Serviciul Agricol Ialomița*, Dosar nr. 562/1939-1940.
- ✓ „Monitorul oficial” nr. 82 din 17 iulie 1921.
- ✓ „Monitorul oficial” nr. 165/20 iulie 1934.

Centrele de colonizare și suprafețele alocate fiecăruia

MIȘCAREA COOPERATISTĂ INTERBELICĂ DIN JUDEȚUL IALOMIȚA

Un model economic ce a contribuit la progresul României interbelice, implicit al regiunii noastre, suscită tot mai mult interesul istoricilor în ultima perioadă. Existența unor fonduri arhivistice care atestă funcționarea sistemului cooperatist în prima jumătate a secolului al XX-lea oferă nu numai posibilitatea de a descoperi informații interesante, ci și de a încerca modificarea percepției eronate prin care cooperația este asociată în mod exclusiv cu perioada comunistă.

Ideile cooperatiste au pătruns în Țările Române după revoluția de la 1848 prin intermediul unor intelectuali români instruiți în Occident și apoi adaptate treptat realităților unui spațiu care cunoscuse destul de târziu dezvoltarea relațiilor capitaliste.

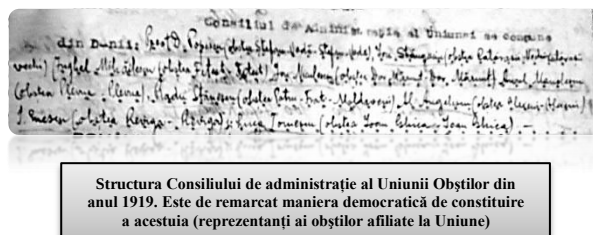
Primele forme de asociere și cooperare au apărut în sistemul bancar și au venit în sprijinul țăranilor împroprietăriți în urma reformei rurale de la 1864, dublate de intervenția statului român care înființa în anul 1873 Creditul Funciar Rural, iar în 1881 Casele de Credit Agricol. Toate acestea aveau scopul de a acoperi nevoia de credit a micilor agricultori pentru achiziționarea de unelte și animale.

Cooperativele de producție, aprovizionare și consum sunt legiferate de Codul Comercial din anul 1887, care pentru prima oară definea modul de constituire și organizare a acestora; principii ce vor fi menținute în legile speciale ale cooperației din anii 1903 (*Legea asupra băncilor populare sătești și a Casei lor centrale*), 1929 (*Legea nouă pentru organizarea cooperației*) și 1935 (*Legea pentru organizarea cooperației*, cu modificările ulterioare din anii 1938, 1940 și 1941). Având un cadru legislativ favorabil, formele de asociere și cooperare se vor extinde pe întreg teritoriul țării după Primul Război Mondial, Județul Ialomița încadrându-se cu succes în această tendință.

Evoluția mișcării cooperatiste din Județul Ialomița a fost influențată negativ de criza economică izbucnită în anul 1929, de

aceea se pot delimita două perioade: o primă perioadă de avânt în care înființarea și funcționarea cooperativelor a fost susținută de către stat prin finanțare și asistență juridică; urmată apoi de o stagnare în anii '30, când vor rezista doar unitățile cooperative cu o situație stabilă.¹ Această evoluție sinuoasă a fost determinată de cerințele unei economii de piață: cooperativele erau constituite ca societăți pe acțiuni (denumite „societăți anonime” în legislația acelor vremuri), ce funcționau pe profit sau în pierdere, fapt ce demonstrează că sistemul cooperatist interbelic nu are nimic în comun cu cel de după 1949.²

Este important de menționat că arhivele județene dispun de o listă impresionantă de fonduri ce au legătură cu cooperația interbelică, dintre care am selectat

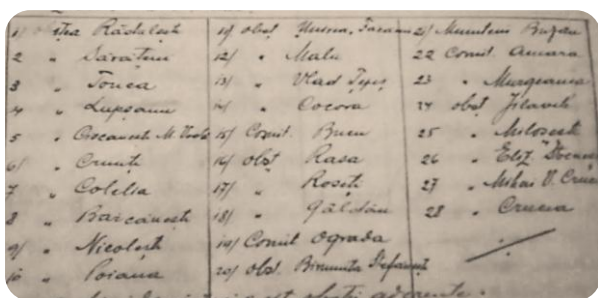
doar cele pe care le-am considerat necesare pentru realizarea acestui articol. În primul rând, cercetarea începuturilor acestui fenomen nu se poate realiza decât prin consultarea documentelor Uniunii Obștilor Sătești și a Cooperativelor Agricole din Județul Ialomița (anul înființării 1919). Această societate își avea sediul în comuna Călărași (atunci reședință a județului) și își propunea „să reprezinte și să dea unitate de conducere obștilor și cooperativelor agricole federate înlesnindu-le operațiunile lor cu caracter

¹ Ioan I. Mihăilescu, *Monografia economică a Județului Ialomița (1933-1938)*, Banca Națională a României, Călărași, p. 119-133.

² Primul act legislativ referitor la organizarea cooperației, adoptat după instalarea regimului comunist a fost Decretul nr. 133 din 2 aprilie 1949 prin care era modificată legea din 1935.

agricol sau cultural”.³ Putea primi statut de membru orice cooperativă agricolă din județ legal constituită și care vărsa un capital social de minimum 50 de lei. De asemenea, își propunea să intre în asociație cu alte societăți similare în scopul formării unei uniuni regionale.⁴ Prin urmare, era o instituție care reglementa la nivel județean organizarea cooperației agricole, având următoarele operațiuni de îndeplinit: „aprovizionarea în comun a materialelor necesare agriculturii (mașini, unelte, vite, semințe, îngrășăminte); organizarea vânzării în comun a produselor animale și vegetale; îndrumarea obștilor și

Cele 28 de obști care au depus actele de adeziune la Uniune în anul 1919.

agricultorilor să aplice cele mai bune metode de cultură; acordarea de asistență juridică; realizarea controlului tehnic și contabil conform normelor stabilite de Centrala Obștilor Sătești și a Exploatărilor Agricole”⁵ etc.

Tot la Călărași este înființată în anul 1925 Casa de Credit a Agricultorilor din Județul Ialomița, societate anonimă cu 14 membri fondatori-acționari, ce avea ca scop „înlesnirea exploatarei solului, industrializarea și comercializarea produselor lui”.⁶ Pentru realizarea acestuia, era acordată finanțare pentru înființarea de „interpretări cu sau fără participare”. Împrumuturile se acordau „pe gaj de recolte[...]; asemenea pe vite cât și pe orice

material de instalare, exploatare ori de industrie ale produselor solului”.⁷

Apariția celor două societăți din Călărași a avut loc în contextul implementării reformei agrare de la 1921, care a determinat consolidarea clasei de mijloc în mediul rural. Ca o consecință, mulți s-au îndreptat către aceste forme asociative, astfel în anul 1938, în cadrul sistemului cooperatist ialomițean activau 26 010 de membri.⁸ Mai jos, sunt câteva statistici referitoare la numărul de unități cooperative din Județul Ialomița în anii 1938 și 1943:

Anul 1938		Anul 1943	
Bănci populare	109	Bănci populare	87
Cooperative de consum	8	Cooperative de consum	7
Cooperative agricole	13	Cooperative de aprovizionare și desfacere în comun	4
Cooperative de producție	1	Cooperative forestiere	1
Cooperative mixte	3	Cooperative de pescuit	2
Cooperative forestiere	2	Obști de cumpărare și arendare	1
Obști de arendare și de cumpărare	5	Federala "Borcea"	1
TOTAL	141	TOTAL	103

Băncile populare și cooperativele economice

Cooperația de credit a avut cea mai lungă tradiție, după cum se observă și numărul mare de bănci populare înființate pe teritoriul Județului Ialomița. Am ales să consult documentele Băncii Populare „Sprijinul” Fetești (anul înființării 1933). În 1937, avea 109 societari (acționari) înscriși, moment în care se produce o schimbare de denumire-Banca Populară „Sprijinul C.F.R.” Fetești, după ce primește în rândurile sale funcționari angajați ai gării C.F.R. din localitate. Această instituție de credit practica următoarele dobânzi: 9% pentru societari, 9,5% pentru nesocietari la împrumuturi; 2% pentru depunerile spre fructificare (termen de cel puțin 6 luni). Din studierea proceselor

³ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Uniunea Obștilor Sătești și a Cooperativelor Agricole din Județul Ialomița*, Dosar nr. 5/1919, f. 1.

⁴ *Ibidem*, art. 4.

⁵ *Ibidem*, art. 3, alineatele (1), (4), (8), (9).

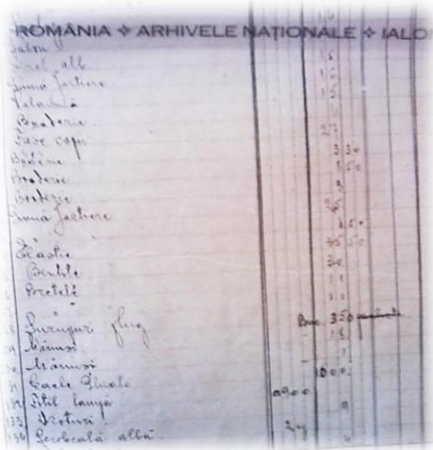
⁶ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Casa de Credit a Agricultorilor din Județul Ialomița*, Dosar nr.1/1925-1937, f. 9.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Ioan I. Mihailescu, *op. cit.*, p. 119.

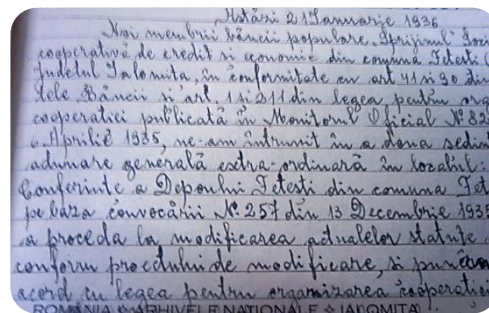
verbale de ședință din anii 1934-1941, mai reies următoarele: ședințele Adunării Generale aveau loc în sala de conferințe a Depoului Fetești; făcea parte din Uniunea de Cooperative „Muntenia”; acorda împrumuturi cooperativelor din localitate; 8% din beneficiul net al anului 1934 a fost donat pentru construcția bisericii din Fetești-Gară.⁹ După cum se observă, o bancă populară deservea în mod evident comunitatea în cadrul căreia funcționa.

La Bordușani, a funcționat între anii 1919-1941 societatea cooperativă de consum „Salvarea țăranilor”, având 118 societari înscrși.¹⁰ De remarcat numele acesteia, extrem de sugestiv. Într-adevăr, o cooperativă de consum reprezenta o salvare pentru locuitorii zonelor rurale izolate, care erau privați de accesul la cumpărarea produselor necesare traiului și gospodăriilor. Pe lângă

Proces verbal al ședinței din 21 ianuarie 1936 a Băncii Populare „Sprijinul” Fetești.
Pe ordinea de zi-modificarea statutelor băncii în conformitate cu legea cooperației din 1935.

bogata ofertă de mărfuri vândute în prăvălia proprie, care astăzi nu este întâlnită într-un magazin mixt sătesc, cooperativa mai deținea și un depozit de cherestea. A fost lichidată în anul 1941 din cauza datoriilor acumulate de către debitori față de societate, Banca

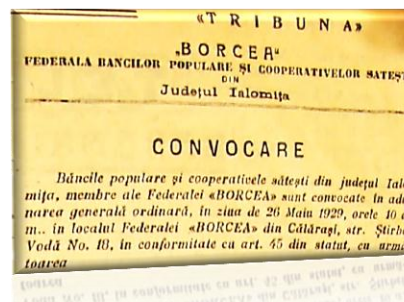
Pagină din inventarul de mărfuri vândute la Cooperativa „Salvarea țăranilor” Bordușani.

Centrală Cooperativă¹¹ punând sechestru pe averea acesteia.

Reflectarea mișcării cooperatiste în presa ialomițeană a timpului

Este cunoscut faptul că mișcarea cooperatistă a fost susținută de principalele partide care au fost la guvernare în perioada interbelică, indiferent de culoarea politică. De o atenție deosebită se bucura și în presa centrală și locală, unde se pot găsi opinii în favoarea acesteia, anunțuri privind înființarea de cooperative sau convocări de ședință.

În ziarul săptămânal „Tribuna”, ce apărea la Călărași, din data de 12 mai 1929, reprezentanții băncilor populare și cooperativelor sătești din Județul Ialomița afiliate la Federala „Borcea”,¹² erau invitați să participe la *adunarea generală ordinară din ziua de 26 Maiu 1929, orele 10 a.m.*, conform convocării semnate de către președintele societății D.N. Popescu. Dintre punctele aflate pe ordinea de zi pot fi

¹¹ Instituție cu rol de finanțare a mișcării cooperatiste naționale; A se vedea: *Evoluția în timp a cooperativei de consum începând cu anul 1903*, <http://www.csnmeridian.ro/files/docs/CONSINCOOP.pdf>.

¹² Federala reprezenta o asociație de societăți cooperative, conform legii din 1929. A se vedea: *Evoluția în timp a cooperativei de consum începând cu anul 1903*, <http://www.csnmeridian.ro/files/docs/CONSINCOOP.pdf>.

enumerare: repartizarea beneficiului net pe anul 1928; aprobarea bugetului pe 1929; vânzarea în comun a cerealelor; fixarea maximă a împrumuturilor ce se pot acorda

unităților federate etc. În final, este menționat că „unitățile cooperative din județ, cari vor lipsi nemotivat de la adunare, vor pierde dreptul la beneficii pe acest an”.

Publicația „Gazeta ialomițenilor” (iunie 1939) apărea la București și era editată de „Asociația Generală a Ialomițenilor”, autointitulându-se „organ de legătură sufletească a fiilor din Județul Ialomița”. În articolul semnat de Const. Nicolau este făcută publică intenția de înființare a unei bănci populare în Capitală, „care să fie numai a ialomițenilor”. Este important de citat opinia autorului cu privire la rolul unei astfel de societăți: „Vremurile pe cari le trăim sunt grele și oameni caută pe cât este posibil, să le facă față. Lupta în grup este mai ușoară; de aci necesitatea cooperării, care în ultima vreme a luat o mare dezvoltare și la noi. Cooperația sub orice formă a dat roade îmbelșugate și multe nevoi au fost înlăturate prin faptele unite ale tuturor”.

Cooperația era văzută ca o soluție viabilă și pentru producția industrială, după cum reiese din articolul semnat de Corneliu Rudescu, cu titlul „Planul economic național”, în bilunarul social-literar „Pământul” (Călărași, august 1939): „Noi vedem organizarea producției industriale, de exemplu, sub forma unor „uniuni” de fabrici, „federale” apoi în genul unităților cooperative.”

În perioada celui de-Al Doilea Război Mondial, sub conducerea lui Ion Antonescu, interesul pentru formele de asociere și cooperare nu a scăzut deloc, după cum se observă în articolul din publicația bilunară „Fapta”, 28 ianuarie 1944. Țăranii erau îndemnați prin apelul-scrisoare adresat de către mareșal „să se întovărășească în obști

agricole” pentru a primi ajutor din partea statului, exprimat în unelte agricole și semințe. Se menționează că în urma acestui îndemn, „aproape 400 de obști agricole au luat ființă în țară”. Sunt prezentate în articolul semnat de Gh. Tomescu, subinspector la Obștiile Agricole, și condițiile pentru înființarea acestora: „numărul de membri să nu fie mai mic de 15, iar certificatul de funcționare să fie aprobat, verificat și eliberat la Camera Agricolă.”

În încheiere, țin să evidențiez că aceste forme de asociere, care acum par destul de avansate pentru acele vremuri, pot fi adaptate contextului actual. În Județul Ialomița, în anii dintre cele două războaie mondiale, cooperația a reușit să producă prosperitate pentru comunitățile care i-au înțeles rolul.¹³

Prof. Adrian Costea

Bibliografie

- ✓ Mihăilescu, I.I., *Monografia economică a Județului Ialomița (1933-1938)*, Banca Națională a României, Călărași.
- ✓ Munteanu, I., *Monografia Județului Ialomița*, Călărași, 1943.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Banca Populară „Sprijinul” Fetești*, Dosar nr. 2/1934-1941.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Casa de Credit a Agriculturii din Județul Ialomița*, Dosar nr. 1/1925-1937.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Cooperativa „Salvarea țăranilor” Bordoșani*, Dosar nr. 2/1929.
- ✓ S.J.A.N. Ialomița, *Fond Uniunea Obștilor Sătești și a Cooperativelor Agricole din Județul Ialomița*, Dosar nr. 5/1919.
- ✓ *Fapta*, 28 ianuarie 1944, Anul VIII, No. 144-145.
- ✓ *Gazeta ialomițenilor*, iunie 1939, Anul III, nr. 18.
- ✓ *Pământul*, august 1939, Anul VII, No. 203.
- ✓ *Tribuna*, 12 mai 1929, ziar săptămânal, Anul II, No. 55-56.

¹³ I. Munteanu, *Monografia Județului Ialomița*, Călărași, 1943, p. 40.

AURELIAN PANĂ-UN MARTIR UITAT AL ISTORIEI IALOMIȚEI

Articolul de față face trimitere la o temă de istorie locală dar și națională. Locală, pentru că Bărăganul ialomițean s-a identificat cu personalitatea acestui om și națională pentru că acesta a fost un reprezentant al guvernului țării într-o perioadă tulbură a istoriei naționale. Personal, m-a atras destinul tragic al acestui om și al familiei sale care și-a pus amprenta asupra agriculturii naționale. Mărturie stă conacul și ferma-model de la Frățilești, comuna Săveni, Județul Ialomița, unde astăzi funcționează Sfânta Mănăstire Frățilești-Sudiți cu hramul „Sf. Mare Mucenic Pantelimon”.¹

Aurelian P. Pană (1880-1951) s-a născut la 20 septembrie 1880, în comuna Marsilieni, Județul Ialomița, unde se stabilise părinții săi, mocani ardeleni din Satu Lung

(Săcele)-Brașov.

Din informațiile bătrânilor localnici din Frățilești-Săveni și Sudiți, Aurel Pană, cum este cunoscut în memoria colectivă, a fost o personalitate marcantă, instruită și iubitoare de oameni și de pământ. Acțiunile acestui om au oferit oportunități de dezvoltare în

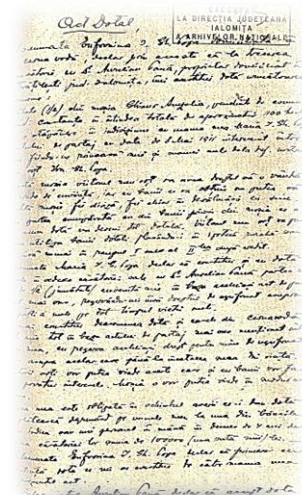
soldății sovietici și aruncați la câini), Maria Angela și Aurel, majoritatea fiind înmormântați în Mausoleul familiei Pană din cimitirul Belu.³

Aurelian P. Pană a urmat liceul la Brăila, obținându-și bacalaureatul în 1898, iar studiile superioare la Facultatea de Științe Sorbona din Paris, unde obține 3 licențe: botanică (1900), zoologie (1901) și geologie (1904).

În 1913, participă la campania celui de-al doilea război balcanic din Bulgaria, cu gradul de sublocotenent și, în Războiul de Întregire Națională când ajunge la gradul de căpitan în Regimentul 3 Artilerie de la Mărășești.

Activitatea sa profesională a marcat diverse funcții: membru al Societății de Științe din București (1905), președinte al Institutului Național de Export (1935), delegat la Ministerul Agriculturii și Domeniilor pe lângă Direcția Porturilor în vederea construcțiilor de silozuri (1938), membru în Consiliul Permanent al Agriculturii (1939), membru al Institutului de Științe Sociale al României, secțiile agrară și a cooperăției (1939), președinte al Academiei de Agricultură și președinte al Sindicatului Agricol Ialomița.⁴ În perioada 27 ianuarie 1941-18 martie 1942 a fost numit subsecretar de stat la Ministerul Agriculturii, iar de la 19 martie 1942-2 iulie 1943 a fost Ministru al Agriculturii în guvernul mareșalului Ion Antonescu.⁵ Pentru activitatea sa la Ministerul Agriculturii, de unde a plecat prin demisie,⁶ nu a primit nici măcar un salariu, sumele care

Act Dotal, 8 mai 1911.

Act Dotal, 8 mai 1911.

domeniul agricol, fiind cel care a introdus pentru întâia oară în România, aici în Ialomița, agricultura mecanizată modernă.

În anul 1911, Aurelian Pană se căsătorește cu Eufrosina O. Gh. Popa² la Cernavodă și decid să se stabilească la Frățilești, în Județul Ialomița, unde în acea vreme avea moșia și pământul agricol.

Familia Pană a avut 4 copii: Cornel, Petru (ucis, împreună cu șoferul său, de către

¹ Cerere pentru acord de donație a suprefeței de 43 325,35 m².

² Copie Act Dotal, 8 mai 1911-oferită de Părintele Ion Florea.

³ D. Datcu, *Conacul Aurelian Pană-cadrul general de amplasare*, <http://anale-arhitectura.spiruharet.ro/PDF/fratilesti%20pdf/2.pdf>, p. 9.

⁴ Răzvan Ciucă, *Documentar istoric Aurelian P. Pană*, Muzeul Național al Agriculturii, Slobozia.

⁵ V. Pascu, *Regimul totalitar-comunist în România (1945-1989)*, vol. I, Editura Clio Nova, București, 2007, p. 104.

⁶ R. Ciucă, *Secvențe dintr-o încercare pe care aș dori-o izbutită*, în „*Analele Universității Spiru Haret*”, anul 4, nr. 4, vol. I, 2011, p. 14.

i s-ar fi convenit fiind donate ca ajutoare pentru funcționarii ministerului.⁷

Încă din anul 1934, Aurelian Pană face o călătorie de documentare în S.U.A. cu scopul de a studia cultura porumbului, de unde se întoarce cu două lăzi de știuleți, pe care îi seamănă și îi cultivă cu succes în Bărăgan și Balta Ialomiței.⁸

După instaurarea regimului totalitar comunist în România, în anii 1944-1947 au avut loc procesele „criminalilor de război”, ale „trădătorilor” și colaboratorilor fostului regim.⁹ Astfel, într-o expunere Teohari Georgescu spunea: „De la 6 martie 1945 până la 26 mai 1952, dușmanul... a primit numeroase lovituri. În cei 7 ani, peste 100 000 de bandiți au fost arestați și condamnați pentru că au uneltit împotriva regimului nostru... Întregul aparat de opresiune al burgheziei... fusese nimicit.”¹⁰

Anii respectivi au fost caracterizați prin aplicarea principiului luptei de clasă în exterminarea a mii de oameni, vinovați doar pentru faptul că existau, acuzația de complot

împotriva regimului de „democrație populară” era prezentă în toate condamnările.¹¹

După judecarea primului „lot de criminali de război”, în frunte cu mareșalul Antonescu, Tribunalul Poporului a mai dispus în mai 1946, arestarea și judecarea tuturor celorlalți membri ai guvernului antonescian, printre care și Aurelian P. Pană.¹² Arestat și judecat, Aurelian Pană a fost condamnat, așa

cum relatează manuscrisul ing. Aurel Pană, fiul acestuia, la 10 ani de închisoare, 10 ani degradare civică și confiscarea averii, în baza deciziei penale nr. 123 din 19 ianuarie 1949 a Curții Penale București, Secția IV. Capul de acuzare a fost „introducerea și încurajarea cultivării unei plante necunoscute și inutile țării noastre: SOLA”.¹³ Ironia sortii a fost că această plantă cu miros de salam, a stat pe mesele românilor proletari timp de zeci de ani.

După condamnare, Aurelian Pană a fost încarcerat la Jilava, Cernavodă și Gherla, unde a fost torturat și silit de tortionari să repete întruna că „a supt sângele poporului”. La Gherla fusese mutat de la Pitești unde se aplica experimentul „reeducării”, care presupunea bătăi, batjocoriri, insulte și jосnicii. Un martor al „experimentului” declară: „Aici s-a bătut numai de dragul de a se bate. S-a bătut fără scop. Muncitori și studenți, intelectuali și analfabeți au fost chinuți de-a valma, chiar dacă nu aveau nimic de spus, chiar când spusese mai mult decât făcuseră”.¹⁴

Un martor ocular, relatează că în 1950, a doua zi de Paști, comandantul închisorii Gherla a început să îi lovească pe deținuți cu parul, obligându-i să execute, până la epuizare și leșin, figuri de gimnastică precum „broasca” și culcări. Printre ei, un bătrân, fost ministru, Aurelian Pană, este pus în genunchi și lovit cu picioarele în cap de către 50 de călăi. Nu peste mult timp, la 4 mai 1951, va fi ucis într-o celulă de reeducați, un jandarm scoțându-i dinții de aur din gură și, din cauza faptului că bătrânul Pană era un om mare iar coșciugul pregătit pentru el era mai mic, i s-au tăiat picioarele.¹⁵

Fiul său, Ing. Cornel Pană, arată că sărmanul om a murit ca un martir fără a i se putea îndeplini ultima dorință: de a fi incinerat, iar cenușa să-i fie amestecată în pământul Bărăganului, iar pe acel loc să se semene grâu.

⁷ R. Ciucă, *Secvențe ...*, p. 14.

⁸ D. Datcu, *op.cit.*, p.19.

⁹ V. Pascu, *op.cit.*, vol. II, Editura Clio Nova, București, 2007, p. 506.

¹⁰ M. Oprea, *Banalitatea răului*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 255.

¹¹ V. Pascu, *op.cit.*, vol. II, p.506.

¹² V. Pascu, *op.cit.*, vol. I, p. 104-105.

¹³ R. Ciucă, *op. cit.*

¹⁴ V. Pascu, *op. cit.*, vol. II, p. 513.

¹⁵ D. Datcu, *op.cit.*

La 24 aprilie 1952, soția sa, Eufrosina Pană și fiul său, Aurel Pană, au fost arestați și internați, fără proces sau condamnare, la 2 ani de „*detenție administrativă*”. Eliberată în 1954 din închisoarea Dumbrăveni, Eufrosina Pană a murit, în același an, pe 1 septembrie, la București.¹⁶

Deși mi-am propus ca aici să evoc personalitatea boierului martir, puțin cunoscut în cărțile de istorie și rămas doar în memoria colectivă a bătrânilor din Frățilești, Săveni și Sudiți (toate aceste trei localități au străzi care-i poartă numele) ca un om bun, moșier care-și plătea bine muncitorii de pe domeniile lui, nu putem să nu arătăm moșia fermă model de la Frățilești-Sudiți. Se știe că familia Pană avea 6 000 ha de pământ și un conac splendid la ferma-model de la Frățilești, rămas acum în ruină.

În perioada când Aurelian P. Pană era ministru a fost organizată o vizită la ferma model de la Frățilești, unde au fost 56 de personalități ale țării, printre care miniștri și specialiști. Astfel, în presa vremii au fost publicate diverse articole care relatează despre fermă și dotările sale: conac, ateliere, mașini, grajduri, pluguri cu abur, batoze, locomobile, tractoare, moară și multe altele.¹⁷

Chiar și în prezent, atrag atenția conacul boieresc, care este într-o stare avansată de degradare, casa arendașului, unde este amenajat paraclisul și chiliile Sfintei Mănăstiri, turnul de apă care, în trecut, funcționa cu un burduf cu care se scotea apa cu caii și care adăpa mii de oi și sute de vaci, casa vizitiului și un mare beci, lung de cca. 100-200 m, pavat cu cărămidă, unde exista o rezervă de gheață și erau adăpostite vitele în timpul verilor toride ale Bărăganului.

Din a doua jumătate a veacului trecut, conacul este confiscat de comuniști, intrând în

Casa arendașului

proprietatea G.A.S. Sudiți și I.A.S. Movila, iar din anul 2005, ferma de la Frățilești a fost retrocedată nepotului marelui agricultor, Aurel Nicolae Pană, împreună cu 10 ha de teren care, la sugestia d-lui Răzvan Ciucă, fostul director al Muzeului Național al Agriculturii Slobozia, și a părintelui consilier Ion Florea, paroh al Bisericii „Sf. Voievozi” din com. Sudiți, au fost donate Episcopiei Sloboziei și Călărașilor în vederea înființării unei mănăstiri. În prezent, Mănăstirea „Sf. Mare Mucenic Pantelimon” găzduiește obștea monahală condusă de părintele stareț Ilarion.

În încheiere, aș vrea să mulțumesc Sfinției Sale, Părintele Ion Florea, care mi-a pus la dispoziție informațiile și materialele necesare redactării articolului și mi-a demonstrat că și în Ialomița „*nasc oameni*”.

Prof. Boitan Marius-Dorinel✍

Bibliografie

- ✓ **Ciucă, R.**, *Documentar istoric Aurelian P. Pană*, Muzeul Național al Agriculturii, Slobozia.
- ✓ **Ciucă, R.**, *Secvențe dintr-o încercare pe care aș dori-o izbutită*, în „*Analele Universității Spiru Haret*”, anul 4, nr. 4, vol. I, Ed. Fundației România de mâine, București, 2011.
- ✓ **Datcu, D.**, *Conacul Aurelian Pană-cadrul general de amplasare*, <http://anale-arhitectura.spiruharet.ro/PDF/fratilesti%20pdf/2.pdf>.
- ✓ **Oprea, M.**, *Banalitatea răului*, Editura Polirom, Iași, 2002.
- ✓ **Pascu, V.**, *Regimul totalitar-comunist în România (1945-1989)*, vol. I-II, Editura Clio Nova, București, 2007.
- ✓ *Cerere pentru acord de donație a suprefetei de 43.325,35 m², către Agenția Domeniilor Statului, Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului.*
- ✓ *Copie Act Dotal, 8 mai 1911-oferită de Părintele Ion Florea.*

Casa vizitiului

¹⁶ R. Ciucă, *Secvențe ...*

¹⁷ D. Datcu, *op. Cit*

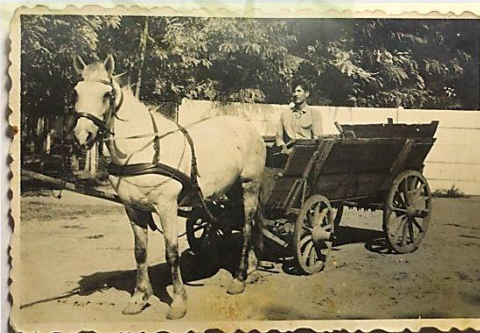

DEPORTAȚI ÎN BĂRĂGAN. SATUL FUNDATA, JUDEȚUL IALOMIȚA

Situația celor aduși cu forța din alte zone în satul Fundata, comuna Perieți, Județul Ialomița a reprezentat un interes major pentru iubitorii de istorie cât și pentru autoritățile locale și județene care și-au propus finanțarea unui muzeu al deportaților, un sat care să fie oglinda celui din anii '50. Construcția se va ridica pe o suprafață de aproximativ două hectare, va avea mai multe case, biserica satului și alte instituții, în memoria celor care au fost vitregiți și nedreptățiți de soartă. Inițiativa lăudabilă aparține unei fundații în colaborare cu Consiliul Județean Ialomița și Consiliul Local Perieți iar lucrările vor demara în curând. În această localitate astăzi există foarte mulți oameni care își amintesc cu exactitate momentele cumplite ale deportării. O localnică de 80 de ani, pe nume Maria, are o poveste foarte tristă pe care o spune atunci când este întrebată, dar nu cu o deosebită plăcere: „Am luat un bărbat văduv care avea și trei copilași de 4, 5 și 6 anișori. După numai trei săptămâni de la căsătorie într-o zi de luni, pe la ora trei noaptea am fost treziți de zarva de pe stradă. Câinele lătra să rupă lanțul, iar pe uliță agitația devenea mai intensă atingând cote dramatice. Erau mai mulți jandarmi care i-au spus sofului meu să-și ia bagajele. Acesta m-a privit cu lacrimi în ochi și mi-a spus să nu îl las singur cu cei trei copilași. Eu scăpasem, nu eram pe listă. Am fost pusă în situația să aleg între a rămâne în sat (satul Cărpiniș, Banat) și a fi deportată într-o zonă necunoscută. Am fost învățată de mică cu greutățile așa că am decis să plec cu soful meu. Am ajuns în satul Fundata”. Astăzi, tanti Maria locuiește tot în comuna Perieți, dar în satul Misleanu pe strada Albina.¹ În satul Fundata își duce existența și Frunză Victor care a trăit aceeași experiență tragică: „În anul 1951, într-o

noapte de iulie pe la ora unsprezece noaptea, niște soldați au venit în satul Șandra din Banat. Ne-au informat că până dimineața trebuie să strângem lucrurile pentru că vom pleca. Oamenii erau speriați, nu știau ce se va întâmpla. Dimineața ne-au urcat în vagoane de marfă. Celor mai mulți le era frică și trăiau cu spaimă că îi vor duce în Siberia. Se pare că am avut noroc și am ajuns în Bărăgan pe un loc plin de ciulini. Primăria ne-a dat câte un loc de casă și câteva lemne să avem un acoperiș deasupra capului până începe iarna. Cei care nu și-au terminat casa au locuit în gropi acoperite cu stuf. Aveam restricție să nu depășim mai mult de 10 km locul în care ne construise casa. Cu timpul casele s-au ridicat, cele mai multe fiind locuite de deportații din Banat. Mulți din cei deportați au rezistat aici, au construit case, au întemeiat familii și au lăsat în urma lor pe copiii care poartă în suflet umilința părinților.² Furtos Stavre este fiul lui Furtos Bujona decedată în anul 2005, deportată din Banat în anul 1951. El știe prin ce a trecut mama sa și are o imagine de ansamblu a satului Fundata: „S-a numit Perieții Noi și mereu doresc să aduc un omagiu celor care au suferit și care mai trăiesc astăzi. Este cam singura comuna cu deportați care a rezistat pe vechiul său amplasament. Mama a fost

¹ Informații culese de la doamna Maria Munteanu deportată în satul Fundata, Județul Ialomița în anul 1951 din Banat.

² Informații culese de la Frunza Victor deportat în satul Fundata, Județul Ialomița în anul 1951.

adusă din Banat pe 24 iunie 1951 la ora unu noaptea în gara Perieți unde cu puținele ei bagaje pe care le avea a trebuit să își ducă existența. În august 1951 casele aflate în construcție spre râul Schiauca s-au dărâmat din cauza ploii torențiale. Au urmat inundațiile din anii 1952, 1972 și 1975 când din nou s-au dărâmat câteva case. În anul 2000, familia Anchelache a ridicat o troiță în amintirea familiilor deportate și tot acum s-a construit un monument impresionant care a fost inaugurat pe 23 iunie 2001.” (*imaginea din fundal*)

Interesant este că din satul Fundata s-au ridicat de-a lungul vremii un număr impresionant de oameni de știință și de cultură care fac cinste localității. Unul dintre aceștia este doctorul Sârbu Valeriu care este și președintele Fundației „Memoria unei deportări 18-19 iunie 1951” menită să reliefeze suferința dislocaților din Fundata.³

Despre vremurile nefericite de atunci ne lămurim și mărturiile cutremurătoare ale preotului Nifon Petruș în vârstă de 87 de ani: „În anul 1953 am fost arestat de Securitate pentru că am spovedit doi fugari din munți. Am fost condamnat de Tribunalul Militar Oradea la 7 ani de închisoare. După ce am stat la Oradea doi ani, m-au dus la mina de plumb de la Baia Sprie. Aici s-a început o grevă a foamei timp de 15 zile. Nu am mâncat nimic, venea doctorul și îmi turna cu un furtun pe gât ceai dulce și apă ca să nu mor. În timpul grevei purtam lanțuri groase la picioare și la mâini. De aici am fost mutat în închisoarea de la Aiud, apoi la Gherla, unde am mai stat doi ani și m-au eliberat. Mă așteptam să ajung acasă, dar ofițerul de miliție mi-a spus că voi merge cu domiciliu forțat în Bărăgan. M-au dus la miliția de la Slobozia. De aici am ajuns în

satul Fundata unde am locuit într-o casă părăsită și fără acoperiș. Am fost preot în acest loc aproape 45 de ani. În anul 2000 m-am transferat în satul Misleanu, am făcut și aici casă, am ieșit la pensie și am în prezent 87 de ani. Îmi mai aduc aminte de chinurile închisorii unde am fost chinuit, înfometat și bătut...”⁴

Deportații din satul Fundata, Județul Ialomița desfășoară astăzi diverse activități, localitatea este în plină dezvoltare și populare, devenind din ce în ce mai atractivă. Cei care vin astăzi aici ca să își construiască o casă datorită atracției zonei cunosc foarte bine faptul că în perioada 18-19 iunie 1951 mai mulți oameni au fost nedreptățiți, dezrădăcinați și deportați aici.

Conform unui articol, apărut în revista Vestul situația capilor de familie deportați în satul Fundata se prezenta astfel:⁵

Localitatea	Români bănățeni	Basarabeni și bucovineni	Macedoneni (aromâni)	Germani	Iugoslavi	Alți
Fundata	72	183	49	79	38	0
TOTAL-421						

Există o poveste tristă a fiecărui om care a ajuns în anul 1951 în satul Fundata, o poveste împărtășită copiilor dar și nepoților care astăzi îmi dezvăluie cu interes adevărul în cadrul orelor de istorie de la Școala Gimnazială Perieți, Județul Ialomița.

Prof. Adrian Merlea✉

Bibliografie

- ✓ Informații culese de la Maria Munteanu, Frunza Victor, Furtos Stavre și preotul Nifon Perus.
- ✓ Fotografii care aparțin lui Ilie Frunza deportat în satul Fundata, Județul Ialomița în anul 1951 din Banat care oglindesc satul sărac din această perioadă a anilor '50 (case dărăpănate, munca oamenilor făcută cu sprijinul căruțelor cu șine din fier) și o fotografie din anul 1953 când era militar, dar și locuitor al satului Fundata.

³ Informații culese de la Furtos Stavre, fiul lui Furtos Bujona deportată din Banat în satul Fundata, Județul Ialomița în anul 1951.

⁴ Informații culese de la preotul Nifon Perus deportat în satul Fundata după ce a fost eliberat din închisoarea Gherla. Preot al satului până în anul 2000.

⁵ „Vestul”, Deportarea bănățenilor în Bărăgan (1951) din perspectivă istorică, www.vestul.ro

ARC PESTE TIMP. NOILE PODURI DUNĂRENE

Într-o altă epocă istorică, ca o replică la ceea ce înfăptuise A. Saligny, s-au realizat noile poduri dunărene.

Prin Decretul Consiliului de Stat al R.S.R. nr. 411/1976 se înființează „în subordinea Centralei de Construcții Căi Ferate sub îndrumarea Min.T.Tc., Întreprinderea de Construcții Hidrotehnice și Poduri cu sediul în orașul Fetești, prin transformarea Grupului de Șantieri Galați în componența aceleiași centrale. Întreprinderea are ca obiectiv de activitate executarea lucrărilor de construcții montaj pentru realizarea podurilor peste Dunăre.”¹

Lucrările de construcție au fost deschise la 19 martie 1977.

Grupul de Șantieri Poduri Dunărene

Imagine-probe de încercare

(denumit ulterior Antrepriza Poduri-Dunărene) făcea parte din ramura construcții montaj și avea ca scop două mari obiective: a) construirea podului de cale ferată dublă peste Brațul Borcea precum și a autostrăzii cu 4 benzi de circulație, câte 2 de o parte și alta a podului; b) construirea podului de cale ferată și rutieră asemănător celui de la Borcea, peste Dunăre.

Podul de peste Brațul Borcea s-a construit la 63 m aval de vechiul pod realizat de A. Saligny între 1890-1895, amplasarea fiind mai avantajoasă din punct de vedere al traseului. Infrastructura este reprezentată de 4 pile (picioare), 2 centrale și 2 marginale.

¹ Copie după decretul Consiliului de Stat nr. 411/1976 -din Arhiva Anteprezei Poduri-Dunărene.

Șantierul 4 Montaje Fetești-1983

A fost lucrarea cea mai dificilă. Toate operațiile s-au executat de pe platforme (așazisele platforme De Long) nemaifiind necesară instalația de aer, respectiv lucrul în cheson dăunător pentru sănătate.

Principalul element de suprastructură îl constituie tablierul principal executat la Galați din oțel superior. Acesta este constituit din 3 deschideri care s-au acoperit cu 2 tronsoane de 165 m și unul central de 90 m. De la Galați tablierul a fost adus prin plutire și a fost montat de specialiștii Anteprezei. Acesta a fost completat cu console metalice pentru autostrada ce însoțește podul.² Viaductele de acces s-au executat din paliere de beton armat precomprimat cu o deschidere de 49 m.³

Podul de la Cernavodă s-a realizat după aceeași soluție tehnică cu 4 pile (2 centrale, 2 de margine) cu deosebire că

Imagine-probe de încercare

² Copie memoriu asupra soluțiilor adoptate la construcția podului de peste Brațul Borcea și Dunăre, p. 26-din Arhiva Anteprezei Poduri-Dunărene.

³ Ibidem, p. 29.

deschiderea este aici de 190 m, iar amplasarea este în amonte cu 63 m de vechiul pod ceea ce i-a redus lungimea cu 70 m.⁴

Probele de încercare au început la 3 octombrie 1987.

Au fost amplasate 38 de basculante de 38 de tone și 38 locomotive Diesel, câte 19 pe fiecare fir. Ambele tabliere de 35 000 tone au fost executate la Galați, Moreni, IM Bocșa, IM Rm. Vâlcea și IM Pitești. S-au folosit

Imagine-probe de încercare

200 000 m³ de betoane. Elevația s-a realizat cu moloane de Măcin (cel mai dur granit din România) integrate structurii de rezistență, ele constituind o puternică pavază în fața agresivității și eroziunii apelor și sloiurilor de gheață. Forajul pentru pilele podurilor s-a realizat până la adâncimea de 50 m (acolo unde putea fi întâlnit stratul de calcar) străbătându-se o stratificație potrivnică constituită din argilă dură, dificultăți mari care au fost învinse prin adoptarea în premieră

Articolul din revista „Cutezători”

națională și mondială a unor soluții tehnice îndrăznețe.⁵

În ziua de 21 noiembrie 1987 în prezența conducătorilor de atunci ai României avea loc inaugurarea oficială a celor 2 poduri dunărene și a canalului Dunăre-Marea Neagră. Se scurta drumul către mare cu 50 de km.

Acest moment important a fost surprins de presa vremii, revista

„Cutezători” fiind o dovadă concludentă.

Localnicii își mai amintesc despre acea zi. Foarfeca cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu a tăiat pamblica, a fost înmănată de către o elevă a actualului Liceu Teoretic „Carol I” Fetești, Stan Cristina. Vie este și amintirea mobilizării tuturor cadrelor didactice și a elevilor care în ținută obligatorie (P.T.A.P-Pentru Apărarea Patriei, ținute albastre) i-au întâmpinat pe cei doi conducători. Liderii au aterizat cu un elicopter în localitatea Fetești și într-un ARO 243 crem (cu o singură banchetă-Nicolae Ceaușescu ocupa locul din dreapta spate) s-a realizat deplasarea spre locul inaugurării în prezența tuturor participanților și uralelor acestora.

În revista „Cutezători”, articolul dedicat marilor poduri dunărene se finaliza și cu următoarele cuvinte: „Așa s-a scris povestea fascinantă a unei lucrări care, înfruntând veacurile, va vorbi despre geniul creator al poporului român, despre excepționala dezvoltare a economiei românești.”

Prof. Ioan-Gheorghe Stănescu

Bibliografie

- ✓ Arhiva Anteprezei Poduri-Dunărene.
- ✓ „România Liberă”, nr. 12946/20 iunie 1986.

⁴ Ibidem, p. 37.

⁵ „România Liberă”, nr. 12946/20 iunie 1986.

MEȘTEȘUGURILE ÎN BALTA IALOMIȚEI

Pământ cu vechi tradiții în istoria românilor, teritoriul actual al Bărăganului a cunoscut odată cu scurgerea timpului, toate etapele dezvoltării istorice a societății autohtone. Dovezile materiale scoase la iveală de săpăturile arheologice precum și mărturiile documentare, atestă pe de o parte, vechimea existenței populației românești, pe aceste meleaguri, preocupările ei productive, iar pe de altă parte, unitatea și continuitatea în timp și spațiu.

Satele de pe Baltă, erau grupuri de gospodării formate într-un lung proces istorico-social, în strânsă legătură cu factorii geografici și economici locali și cu cei demografici.

Tipul de sat caracteristic Bărăganului ialomițean, este satul adunat având forme diferite; geometric-regulate în largul câmpurilor, sau pe podul teraselor, fie alungite cu ulițe înșirate de-a lungul, sau paralel, cu arterele ce însoțesc luncile marginase Dunării și Ialomiței.

Istoria satelor de pe Borcea, rămâne tributară modestelor informații, care s-au strâns până acum, deoarece Muntenia, cu toate că a fost o regiune importantă din punct de vedere politic, economic, social, nu a fost la fel de mult cercetată precum celelalte regiuni ale României, din punct de vedere istoric, și mai ales pentru Evul Mediu.

Nu se poate vorbi, de evoluția satelor de pe Borcea, de numele pe care acestea le poartă, fără a aduce în discuție preocupările oamenilor, și rolul acestora în dezvoltarea ulterioară a Bălții Ialomiței.

Preocupările sătenilor medievali, ocupațiile acestora au reprezentat un obiect de studiu al cercetătorilor, care încep prezentarea meșteșugarilor, încă din secolul al X-lea, atunci când se presupune că procesul de formare al poporului român s-a încheiat.

Pe de altă parte în secolul al X-lea, în sânul societății românești începuseră să se cristalizeze raporturile feudale. Se depășise așadar prima fază a feudalismului timpuriu.

Profilul acestei societăți arată în mare următoarele grupări sociale: obștea sătească,

pe cale de aservire, domeniul feudal, în curs de constituire, acei „mai mari ai pământului”, jupâni, cneji, și orașul aflat la începutul dezvoltării sale.¹

Meșteșugurile, în general, erau într-o mică măsură separate de agricultură. Mai cu seamă la începutul feudalismului timpuriu, fiecare gospodărie producea, pentru satisfacerea nevoilor proprii, aproape tot ce-i trebuia: unelte, haine, precum și hrană. Activitatea economică cuprindea astfel toate felurile de muncă începând cu extracția diferitelor materii prime și terminând cu pregătirea lor definitivă pentru consum.²

Unul dintre cele mai răspândite produse meșteșugărești în cadrul așezărilor omenești cercetate îl constituie roadele meșterilor olari: fragmente de vase de lut, ceramică decorativă, cahle, pe baza cărora se pot trage importante concluzii privind meșteșugul olăritului.

Pe lângă toate aceste fragmente de ceramică, s-au identificat și unele elemente de construcție, tuburi de conducte, țigle, cărămizi, toate obținute prin prelucrarea lutului prin diferite metode (roata înceată, roata cu turație, presarea în tipare ș.a.).

Caracteristic pentru secolele X-XII, în Balta Ialomiței, sunt vasele, realizate din lut amestecat cu scoici pisate, nisip, cioburi pisate.

Obținerea vaselor, cu diferiți degresanți, se realiza utilizând roata olarului.

În Câmpia Română până în prezent au fost cercetate două cuptoare de olar: la Borcea³ și la Luciu.⁴

Cuptorul de la Borcea era construit în solul gălbui nisipos al terasei Brațului Borcea, fiind compus din următoarele elemente: camera de coacere a vaselor, grătarul, camera

¹ Ștefan Olteanu, *Meșteșugurile în Țara Românească și Moldova*, Ed. Academiei, București, 1969, p. 2.

² *Ibidem*.

³ T. Papasima, V. Oprea, *Un cuptor de ars oale din epoca feudală timpurie*, în „Pontica”, nr. 17, 1984, p. 237-240.

⁴ Elena Rențea, Gh. Matei, *Atelier de olărit de la Luciu* (Jud. Ialomița) manuscris.

de ardere (focarul), gura de foc și groapa de acces la focar.

Cuptorul de olărie de la Luciu prezenta aceleași elemente ale cuptorului de olărit, dar el se află în partea sudică a unei locuințe.

După cum se știe, confecționarea vaselor din lut a constituit o preocupare foarte veche. Cu toată vechimea ei, producția ceramică, a rămas multă vreme în stadiul de producție casnică.

Trebuie precizat faptul că apariția roții olarului, nu a înlocuit imediat și definitiv producția casnică a ceramicii. Ceramica lucrată cu mâna a continuat să coexiste, însă într-o proporție foarte mică și pe o perioadă scurtă de timp, fiind înlocuită cu ceramica lucrată la roată. Această coexistență în diferite așezări, dovedește că meșteșugul olăritului n-a putut înlătura dintr-o dată, în vremea în care se întâlnește o astfel de situație, producția casnică (cu mâna) a vaselor de lut.⁵

Ceramica cu pastă nisipoasă cu decor incizat este cea mai întâlnită în siturile cercetate. Era lucrată la roată, din argilă amestecată cu nisip, scoici pisate. Suprafața vaselor este netedă, atunci când nisipul folosit ca degresant este cu bobul mic sau zgrunțuroasă, când bobul este mare.

Astfel de fragmente ceramice au fost identificate în Valea Mostiștei, Păcuiul lui Soare, Dridu, Orașul de Floci ș.a.⁶

Așa cum demonstrează cercetările arheologice, începând cu secolul al X-lea, se observă o generalizare a folosirii roții olarului în așezările de pe teritoriul țării și o vădită dezvoltare a meșteșugului olăritului, ca meșteșug propriu-zis, în cadrul procesului istoric general.

Forma celei mai vechi roți de olar, nu ne este cunoscută, deoarece părțile ei componente, fiind din lemn nu s-au păstrat până astăzi.

Roata se compunea dintr-un ax vertical sprijinit la capătul inferior pe un

suport de lemn, prevăzut cu un locaș care-i permitea mobilitatea. La capătul superior era fixat, pe ax, un disc rotund de lemn, care se mișca odată cu axul. La mijlocul axului se mai fixa o șaibă mare de lemn, cu ajutorul căreia olarul punea în mișcare discul superior al roții.⁷

Cu timpul, s-au produs unele perfecționări ale roții olarului, ajungându-se la așa-zisa roată de picior, care, datorită fixării pe ax a unui disc mare permitea învârtirea roții cu ajutorul piciorului, eliberându-se astfel ambele mâini. În felul acesta bucata de argilă se punea pe disc, fiind apoi modelată cu ajutorul mâinilor.

Ceramica descoperită în așezările cercetate nu se prezenta unitar. Ea diferă ca tehnică de lucru, formă, pastă, ornament, de la o așezare la alta, în funcție de nivelul de dezvoltare al forțelor de producție din așezarea respectivă precum și în funcție de influențele primite din sfera altor centre culturale.⁸

După realizarea vaselor la crud, olarul inscripționează uneori recipientul cu un semn individual. Uneori acest semn este pus pe fundul vasului unde mărcile de olar apar indiferent de formă și pastă.

În spațiul Munteniei, cât și în așezările de pe malul stâng al Brațului Borcea, mărcile de olar întâlnite au forme geometrice precum: cercuri simple sau concentrice, cerc tăiat de o cruce, pătrate, dreptunghiuri tăiate sau diagonale, cruci de diferite forme, romburi, etc. Ele sunt explicate, în literatura de specialitate, ca semne de olar, semne magice sau de proprietate, dar cea mai plauzibilă ipoteză este că sunt mărci ale șarjelor de olar, dintr-o anumită fază și sunt aplicate numai anumitor vase.

O altă categorie de ceramică, este reprezentată de cea a ceramicii de construcție semnalată din ce în ce mai des și mai ales pe malul stâng al Dunării este întâlnită în următoarele forme: a) tuburi de conducte de apă, b) olane de acoperiș.⁹

⁵ Ștefan Olteanu, *op. cit.*, p. 23.

⁶ L. Chițescu, *Cercetările arheologice de la Piua Pietri (Orașul de Floci), com. Giurgeni, jud. Ialomița*, în „*Cercetări arheologice*”, vol. IX, București, 1992, p. 97.

⁷ Ștefan Olteanu, *op. cit.*, p. 24.

⁸ *Ibidem*, p. 25.

⁹ R. Popa, *Săpăturile de salvare de la Fetești-Vlașca (manuscris)*.

Un alt meșteșug foarte important în viața comunității legat de alimentație îl constituia morăritul. Meșterii morari nu lipseau aproape din nici o așezare omenească mai mare, situată pe cursul unei ape curgătoare.

Este vremea în care forța hidraulică era utilizată la punerea în funcțiune a morilor, ceea ce a dus la sporirea productivității lor. Prima atestare documentară a morilor hidraulice datează de la mijlocul secolului al XIII-lea, ceea ce presupune firește o vechime mai mare.¹⁰ Terminologia tehnicii morii este însă aproape în exclusivitate latină și tot așa produsele acestor instalații.

După cum reiese din documentele epocilor ulterioare, cele mai numeroase erau morile acționate de forța apei.

Principalele piese ale morii erau: roata cu axul, pietrele de moară, sitele. Mai erau o serie de alte piese auxiliare ca temele grătarului, jgheabul, babe, coveți etc.

Construirea, instalarea și repararea morilor constituiau preocupări ale morarilor, care trebuiau să posede bune cunoștințe de prelucrare a lemnului, pietrei și fierului. Nu oricine putea repara sau construi o moară.¹¹ Morarul trebuia să aibă cunoștințe privind obținerea și folosirea curentului de apă.

O importanță deosebită în această epocă istorică a avut-o prelucrarea minereului de fier.

Pentru obținerea rezultatelor dorite era necesară cunoașterea metodelor de identificare a materiei prime, reducerea minereului și prelucrarea lui. În mod cert sursa de informare pentru ialomițeni a fost Dobrogea unde acest meșteșug avea tradiție.

Minereul de fier era adus de peste fluviu sau din depozitele geologice din raza localităților Vadul Săpat, Bucov, Cetățeni, Târgușor.

Cea mai importantă sursă de zăcămintele de fier era Dobrogea, mai bine spus

localitatea Iulia,¹² Dervent, Păcuiul lui Soare, de unde se extrăgea minereu destinat prelucrării și chiar comercializării.

Activitatea de reducere a minereului de fier în zona Câmpiei Munteniei de est este atestată la Dridu, Orașul de Floci,¹³ Bucu,¹⁴ Fetești-Vlașca¹⁵ ș.a.

Dintre așezările identificate arheologic, cele mai importante sunt cele de la Bucu și Orașul de Floci.

Astfel, în perimetrul Orașului de Floci, în zona nordică, într-o locuință Dridu, la o adâncime de 1,32 m s-a descoperit o mare cantitate de zgură, care include și lupe întregi sau fragmentate, într-un context de cenușă și cărbune. Analiza efectuată în laborator a dovedit existența unor resturi ce proveneau de la topirea minereului de fier.

În analizele făcute de către specialiști pe zgura descoperită în așezarea despre care relatăm, s-a demonstrat faptul că aceasta are corespondenți și în alte localități din apropierea orașului.

În concluzie, minereul de fier, prelucrat în Orașul de Floci, era adus din Dobrogea.

Tipic pentru zona Bălții Ialomiței erau cuptoarele de redus minereu, situate într-o extremitate a locuințelor, acestea sunt de dimensiuni mijlocii cu diametrul de 0,35-0,50 m și înălțimea de 0,80-1 m.

În ceea ce privește lupele de fier acestea s-au descoperit la Fetești-Vlașca în greutate de 0,800 kg.

Necesitatea fierului pentru confecționarea de unelte agricole și meșteșugărești, arme și obiecte de uz casnic, a făcut din acest mineral metalul cel mai căutat de comunitățile omenești de pe teritoriul țării îndată ce metalurgia lui a fost deprinsă.

În condițiile feudalismului timpuriu, când relațiile de schimb între diferite

¹² Ștefan Olteanu, *Societatea carpato-danubiano-pontică în sec. IV-XI. Structuri demo-economice și social-politice*, București, 1997, p. 102-105.

¹³ L. Chițescu, *op. cit.*, p. 99.

¹⁴ Anca Păunescu, Elena Rențea, *Cercetările de salvare de la Bucu (Jud. Ialomița)*, în „*Arheologia medievală*”, vol. II, Brăila, 1998, p. 55.

¹⁵ R. Popa, *op. cit.*

¹⁰ D.I.R., B, *Țara Românească*, veac XVI, p. 2, veac XII, XIV și XV, B, p. 2-3.

¹¹ *Ibidem*.

comunități erau limitate atât ca volum cât și ca suprafață teritorială, când fierul constituia, în general, monopolul domnesc, locuitorii așezărilor medievale timpurii au căutat să valorifice orice posibilitate locală de aprovizionare.¹⁶

Chiar și cei din câmpie unde aceste posibilități sunt minime, au căutat să valorifice, din necesitate, centimetricele lentile de acumulări feruginoase, cu un randament economic foarte scăzut, pe de o parte, din cauza minereurilor sărace pe care le foloseau, pe de alta din cauza tehnicii rudimentare a cuptorului de redus.¹⁷

Așa se explică de ce aproape fiecare fierar al satului era totodată și miner, căutând să folosească orice sursă minieră care se afla la o depărtare mai mare sau mai mică de așezare, în baza unor cunoștințe tehnologice transmise din generație în generație.¹⁸

Documentarea preocupărilor miniere în așezările de pe Brațul Borcea, din secolele X-XIV, cu o tradiție veche din epoca dacică, cu posibilitatea de a preciza, în funcție de tehnica procesului de reducere a minereului și a prelucrării metalului, continuitatea preocupărilor în cadrul aceleiași comunități, exclude de la bun început practicarea acestor îndeletniciri de către o populație nomadă. Din contră aceste preocupări incompatibile cu nomadismul, moștenite din generație în generație de-a lungul multor sute de ani, caracterizează o populație sedentară, rămasă locului în ciuda atâtor vicisitudini istorice.¹⁹

Un alt meșteșug îl reprezintă fabricarea uneltelor din os și corn.

Duritatea deosebită a osului și a cornului, cerea o mai mare pricepere și instrumente de lucru mai perfecționate decât altele folosite în procesul muncii. După cum s-a observat cea mai lungă întrebuințare o avea cornul de cerb, apoi coarnele de bovine, sau de alte animale. Colții de mistreț nu se confecționau datorită durității prea mari.

Uneori apar incisivii de mistreț ca obiect de podoabă.

Creșterea animalelor a oferit, printre altele și posibilitatea de a obține materii prime pentru confecționarea unor obiecte din os.

Tipul de unealtă din os cel mai frecvent întâlnită în localitățile borcene, este străpungătorul, care nu diferă prea mult ca mărime, formă și răspândire, față de celelalte așezări cercetate în alte zone.

S-au identificat străpungătoare la Dridu,²⁰ Căscioarele-Greaca-Prund (Județul Călărași), Fetești-Vlașca ș.a.

Aceste străpungătoare (împungătoare) erau folosite la prelucrarea pieilor, în confecționarea, în special a îmbrăcămintei: cojoace, șube și pieptare.

Tot din os se confecționau pandantive, un astfel de exemplar a fost descoperit la Dridu, având greșat cercul, arșice și patine.²¹

În cadrul gospodăriilor dridoide s-au mai descoperit și unelte ce atestă preocuparea pentru prelucrarea pieilor, a lânii și a fibrelor vegetale în vederea asigurării vestimentației (îmbrăcăminte și încălțăminte).

Torsul și țesutul au constituit de asemenea preocupări importante ale locuitorilor din așezările de pe teritoriul Bălții Ialomiței. Aceste procese de muncă nu au depășit în epoca la care facem referire, nivelul îndeletnicirilor casnice.

Începând în special cu epoca feudală timpurie se păstrează în depunerile arheologice și alte elemente care atestă torsul, țesutul, anume resturi de materie primă și de țesături.²²

Pentru tors erau folosite: furcile, fusele și rășchitoarele. Deoarece în componența acestor unelte întră peste 90% lemn, ele nu s-au păstrat în totalitate, ci doar unele părți cum ar fi fusaiiolele. Fusaiola era situată în partea superioară a fusului conferind stabilitate în învârtire, și mărindu-i viteza de rotație.

¹⁶ Ștefan Olteanu, *Meșteșugurile în ...*, p. 17.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Ștefan Olteanu, *Cercetări cu privire la producția minieră din Moldova și Țara Românească*, în „*Studii*”, 1996, nr. 5, p. 82.

¹⁹ *Ibidem*, p. 38.

²⁰ E. Zaharia, *Săpăturile de la Dridu*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1967, p. 94.

²¹ *Ibidem*.

²² Gh. Ștefan și colab, *Săpăturile arheologice de la Garvăn*, în „*Materiale*”, V, p. 571.

Fusaiole de obicei de formă bitronconică, cu gura centrală, realizate din lut ars și uneori din piatră, au fost găsite la Dridu, Fetești-Vlașca, unele dintre ele fiind deosebite și asemănătoare cu cele găsite în cercetările din aceeași perioadă din România.²³

Descoperirea în 1954 într-o încăpăre a mai multor resturi de țesături, fire toarse de grosimi diferite, fuor legat în fuor și nelegat, tulpini de cânepă și în cantitate mare și altele, a dus la importante considerații în legătură cu meșteșugul țesătoriei.²⁴

Pentru restul secolelor X-XIV în zona Bălții Ialomiței, ca de altfel și în alte zone, era folosit războiul vertical, așezat în locuințe. Nu este exclusă nici ideea războiului orizontal, compus numai din lemn, în cadrul căruia pentru întinderea firelor erau folosite greutăți (de țesut) din lut, piatră sau cărămidă. Ca greutăți pentru războiul de țesut pot fi amintite cele descoperite la Păcuil lui Soare având forme diferite, rotunde sau conice.²⁵

Prelucrarea pieilor și a blănurilor erau alt meșteșug practicat în satele borceene.

Acest fapt este demonstrat prin prezența, în săpături, a împungătoarelor din os, cu ajutorul cărora se cosea încălțăminte de piele sau hainele de blană.

Din păcate, în săpături unele meșteșuguri, ca de pildă, cizmăria și croitoria, nu au cum să se oglindească decât în cazuri cu totul deosebite.

Aceasta nu trebuie să ne ducă la concluzia că ele n-au existat ca meșteșuguri specializate. Putem afirma că aceste preocupări ale oamenilor, cizmăria și croitoria, sunt printre primele meșteșuguri care au depășit nivelul preocupărilor casnice.²⁶

O activitate importantă s-a desfășurat și în cadrul meșteșugurilor alimentare din așezările de pe linia Borcei, mai ales în cele intrate în faza arheologilor.

În aceste așezări s-au identificat unele încăperi speciale ale căror destinație era sărarea peștelui în vederea consumării și desfacerii lui pe piață.²⁷

În final, nu se pot încheia considerațiile asupra dezvoltării meșteșugurilor în secolele X-XIV, fără a aminti și despre existența în așezările de la Gurile Dunării a unor meșteri în prelucrarea metalelor prețioase, în realizarea unor obiecte de podoabă.²⁸

Baterea monedei a constituit și ea una din aceste preocupări ale unor asemenea meșteri argintari.

Dar nu se poate vorbi despre meșteșuguri fără a aminti, aici de ocupațiile agricole ale acestor locuitori ai Bălții Ialomiței care erau și au rămas precumpănitoare.

Oamenii locului au dat o importanță deosebită agriculturii pentru că în fond, era principalul mijloc de a-și obține hrana.

În operațiunile de pregătire a terenului pentru cultura plantelor se folosea tracțiunea animală, ceea ce presupune o interdependență între cultura plantelor și creșterea animalelor.

Nu trebuie eliminat întru totul, din eforul general de pregătire a terenului efortul uman. Fără îndoială, pe suprafețe mici, de a se practica în loc de arat săpatul manual cu sapa, cazmaua etc.

Revenind la pregătirea terenului considerăm util a sublinia faptul că până târziu în secolul al XIX-lea s-a practicat asolamentul bi sau trienal.

Datorită faptului că plugul era compus în proporție de 80% din lemn²⁹-material perisabil. Descoperirile arheologice se rezumă la puține componente (părți active) ce nu pot fi decât din metal: brăzdar, fier de plug.

Astfel de piese au fost descoperite până în prezent atât în depozite de unelte cât și izolat, iar prezența în depozite a unor atare

²³ Informații primite de la Gh. Matei (arheolog la Muzeul Județan Ialomița).

²⁴ Ștefan Oltetanu, *Meșteșugurile în ...*, p. 33.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ Șt. Constantinescu, *Pescuitul în bălțile Dunării în lumina săpăturilor arheologice de la Gârvan* (sec. X-XII), în „SCIV”, 1956, nr. 3-4, p. 407.

²⁸ Gh. Ștefan și colab., *Dinogetia*, I, p. 80.

²⁹ V. Morfei, *Balta Ialomiței, Contribuții la cunoașterea părții de nord a ei*, în „Analele Dobrogei”, 1924-1925, p. 59-86.

piese indică valoarea deosebită a lor în epocă.³⁰

Brăzdare de formă simetrică, confecționate astfel ca urmare a tradiției romane, au fost descoperite până la această dată pe teritoriul României, în 76 de localități.³¹ Este puțin explicabilă raritatea acestor unelte chiar într-o zonă agricolă cum este teritoriul satelor borcene.

Sunt puține exemplarele de fiare de plug, secere, cosoare pentru secolele XIV-XVII.

Spre exemplu oticul-care era o unealtă auxiliară folosită pentru curățarea brăzdarului de ierburi trebuie să fi fost prezent.

Secerile și coasele, folosite la recoltarea culturii plantate nu putea lipsi și în partea stângă a Brațului Borcea în așezările menționate. Ocupație prioritară era și pescuitul practicat în locurile cu apă curgătoare. Mai întâi câteva aprecieri privind problema formării Brațului Borcea, deoarece s-a lansat ipoteza cum că Borcea, nu este un braț al Dunării, ci s-a format prin acumularea unor lacuri, cum ar fi: Mostiștea, Gălățui și Ralet.

Această ipoteză a apărut într-o hotărnicie turcească din 14 iulie 1764 unde se afirmă de „râu Borcea” care se naște prin adunarea, și spargerea celor trei râuri pomenite, adică „Mostiștea, Gălățui și Ralet izvorâte din munți”.³²

Se vorbește așadar de înșămânțarea bălții, de pășunatul vitelor și de pescuit, pentru fiecare încasându-se taxe. Matca majoră a fluviului este numită „Ana Dună”. Toate lacurile din Matcă și brațele ei erau românești.³³

Toate acestea, nu sunt decât unele argumente care dovedesc că Brațul Borcea este un braț al Dunării, și care infirmă ipoteza turcească din 14 iulie 1764.

Concluzionând, putem afirma că cercetarea așezărilor de pe malul al Brațului

Borcea, nu este încheiată, acestea aflându-se în atenția cercetătorilor și în viitor.

S-a mai încercat o privire generală a evoluției, satelor de pe Borcea și elucidarea, pe cât posibil, a denumirilor pe care aceste așezări le poartă, dar și o prezentare generală a ocupațiilor oamenilor, inclusiv meșteșugurile lor în secolele X-XVI așa cum acestea se dovedesc prin cercetările arheologice și din informațiile scrise.

**Prof. Șonchereche Laurențiu
și Prof. Șonchereche Mihaela**

Bibliografie

- ✓ **Chițescu, L. și colab.**, *Cercetările arheologice de la Piua Pietri (Orașul de Floci)*, com. Giurgeni, jud. Ialomița, în „C.A.”, vol. IX, București, 1992.
- ✓ **Conovici, N.**, *O locuință medievală din sec. XVI, descoperită la Orașul de Floci*, în „MCA”, 2, 1979.
- ✓ **Coteș, P.**, *Geomorfologia României*, Ed. Tehnică, București, 1973.
- ✓ **D.I.R.**, B, *Țara Românească, veac XVI*, vol. I-VI, Ed. Academiei, București, 1951-1953.
- ✓ **Morfe, V.**, *Balta Ialomiței, Contribuții la cunoașterea părții de N a ei*, în „Analele Dobrogei”, 1924-1925.
- ✓ **Olteanu, Șt.**, *Meșteșugurile în Țara Românească și Moldova*, Ed. Academiei, București, 1969.
- ✓ **Olteanu, Șt.**, *Cercetări cu privire la producția minieră din Moldova și Țara Românească*, în „Studii”, nr. 5, 1996.
- ✓ **Reștea, E., Matei, Ghe.**, *Atelier de olărit de la Luciu (jud. Ialomița)-manuscris*.
- ✓ **Tudor, C-tin, Vlădăreanu, Al.**, *Județul Ialomița. File de monografie*, Slobozia, 1979.
- ✓ **Tufescu, V.**, *România, natură, om, economie*, Ed. Științifică, București, 1974.

³⁰ V. Morfe, op. cit.

³¹ Ibidem.

³² *Acte turcești privitoare la hotarele dunărene ale Țării Românești*, în „Revista Arhivelor”, V, 1/1942, p. 3-39.

³³ Ibidem.

UN DEZIDERAT AL LUMII ȘCOLII DE AZI: GÂNDIREA CRITICĂ

Una dintre condițiile unui învățământ modern de calitate este cultivarea în rândul elevilor noștri a gândirii critice, necesitate presantă într-o lume a exploziei informaționale de un dinamism fără precedent. Chiar dacă facem aici referire îndeosebi la lecțiile disciplinelor socio-umane, cu precădere a celor de filosofie, este cert că gândirea critică este utilă în toate activitățile de învățământ, ca de altfel în toate domeniile de activitate.

În filosofie, ca și în viața de toate zilele, există două moduri de a examina „tabloul” lumii, arată universitarul canadian Pierre Blackburn: pe de o parte, modalitatea automată și superficială de a explica lucrurile și evenimentele (idei, opinii, credințe, teorii); de cealaltă parte, maniera atentă și cugetată de a ști că aceste explicații nu se contrazic, de a prezenta acele instrumente conceptuale care permit evaluarea ideilor și credințelor în vigoare, de a recunoaște erorile de argumentare și de a evita să le comitem noi înșine. Reflectând asupra credințelor și a ceea ce ele semnifică, asupra adevărului sau falsității lor, asupra implicațiilor și consecințele lor, asupra modalității în care ele s-au format și a modalităților lor de verificare, începem să facem filosofie. Iar una dintre primele sarcini ale filosofiei este examenul critic al propriilor credințe sau ale credințelor răspândite în mediul nostru sau în alte medii.¹

Vorbind despre un anumit tip de filosofie, W.V.O Quine și J.S. Ullian arată că sarcina filosofului este aceea de a formula principii clare, de a face cât mai multe distincții fine și de a construi argumente riguroase în sprijinul punctelor de vedere pe care le susține: „Speculația necontrolată prin mijloacele argumentării riguroase și pe cât posibil constrângătoare nu este nici apreciată, nici încurajată de filosoful format

în spiritul filosofiei analitice”.² De fapt, nu ni se pare inutil să amintim că exigențele logice formulate de Quine și Ullian sunt aplicabile nu doar filosofiei analitice, ci oricărei filosofii care se respectă. Cei doi autori atrag atenția că retorica nu poate substitui logica, chiar dacă filosofii „frumoase” și seducătoare uită că stilul frumos nu ține loc de argumente.

Lumea însă nu se reduce doar la filosofii care studiază logica, raționamentele sau structura argumentativă în general. În practică, omul se dovedește o ființă ambivalentă și contradictorie, așa cum observă Neil Postman, expert american în teoria comunicării: „Printr-o curioasă ironie a sorții, ființa umană nu este doar singurul animal <<logic>> ci, de asemenea, și singurul animal <<illogic>>. El este singurul animal care folosește semnificații-idei, concepte, analogii, metafore, modele, teorii și explicații-pentru a da un sens lucrurilor, pentru a le înțelege, prevedea și stăpâni. El este, de asemenea, singurul în măsură să se servească de semnificații pentru a se renega, a se contrazice și a se înșela singur, pentru a interpreta faptele într-o manieră eronată, pentru a le denatura și transforma în stereotipuri, precum și a-și hrăni dogmatismul, prejudecățile și îngustimea sa de spirit. Ființa umană este singurul animal al cărui gândire poate fi spusă clar, precis, exact, adecvat, coerent, profund și imparțial; dar el este în egală măsură singurul animal al cărui gândire este adesea imprecisă, vagă, inexactă, inadecvată, superficială, trivială sau tendențioasă. În lumina acestei dihotomii paradoxale, se înțelege mai bine rațiunea de a fi a gândirii critice”.³

Ca în multe alte cazuri, gândirea critică a apărut din nevoi practice, ca răspuns la problemele cu care se confruntă oamenii. „La

¹ Pierre Blackburn, *Logique de l'argumentation*, 2 e édition, Éditions du Renouveau Pédagogique Inc, Saint Laurent (Québec), 1994, p. VII-VIII.

² W.V. Quine, J.S. Ullian, *Țesătura opiniilor*, Editura Paralela 45, Pitești, 2007, p. 8.

³ Richard Paul, *Critical Thinking*, Rohnert Park (Ca), Center for Critical Thinking and Moral Critique, 1990, p. 44-45 (apud Pierre Blackburn, *Logique de l'argumentation*, 2 e édition, Éditions du Renouveau Pédagogique Inc, Saint Laurent (Québec), 1994, p. 17).

nașterea acestui domeniu interdisciplinar au contribuit cu rezultate teoretice și practice o multitudine de preocupări, așa cum ar fi filosofia, psihologia raționării, sociologia, retorica, și chiar specializările din domeniul specializat al inteligenței artificiale”,⁴ arată universitarul bucureștean Petre Bieltz. Printre principalele motive care au condus la apariția și dezvoltarea investigațiilor de gândire critică, logicianul Petre Bieltz enumeră insatisfacția legată de relevanța rezultatelor obținute. Este de datoria noastră să ne folosim cu încredere propriile capacități intelectuale și este de dorit s-o facem cât mai bine în orice împrejurare, autonomia gândirii fiind esențială într-o perioadă în care ne raportăm nu rareori necritic, în locul unei atitudini raționale critice.

Domeniu interdisciplinar născut pe fondul studiului sistematic al raționării (argumentării), *gândirea critică* este, în opinia lui Paul Chance, un proces mental de discernere, abilitatea de a analiza faptele, generarea și organizarea ideilor, apărarea opiniilor, realizarea comparațiilor, schițarea inferențelor, evaluarea argumentelor, rezolvarea problemelor. Gânditorii critici adună informații oferite de toate simțurile, expresiile scrise și/sau verbale, de reflecție, observație, experiență și raționare. Nu există o definiție unanim acceptată a ceea ce înseamnă termenul de „*gândire critică*”, dar specialiștii în domeniu sunt de acord că a gândi critic înseamnă toate procesele posibile de reflecție asupra obiectelor tangibile sau imateriale, în scopul formării unei judecăți solide care să reconcilieze simțul comun și dovezile științifice. În calitatea ei de disciplină „*care se mai caută*”, gândirea critică are un limbaj încă nefixat specific, un limbaj flotant, interdisciplinar.

A gândi critic înseamnă a-ți dobândi autonomia și libertatea de gândire. A nu gândi critic echivalează cu pierderea propriei libertăți, nefiind liber acela care acceptă

opiniile transmise de familia și cultura sa, de societatea în care trăiește, fără a le analiza și evalua. Preocuparea fundamentală a gândirii critice este răspunsul la întrebarea: ce *calitate* au credințele tale? A gândi critic înseamnă a urmări ce anume este justificat să credem, iar aceasta înseamnă deschiderea spre alte puncte de vedere, toleranță și înțelegere față de perspectivele opuse, abordarea corectă a temei aflate în dezbatere, fără părtinire și subiectivism.

Gânditorul critic este preocupat să producă argumente bune, care trebuie să fie cu necesitate *relevante* și *acceptabile*. În argumentele greșite cel puțin una dintre condiții nu este satisfăcută, erorile de raționare putând fi împărțite în două categorii, cea cu *premise irelevante* și cea cu *premise inacceptabile*. Argumentele eronate sunt deseori ademenitoare, par plauzibile, de aici nevoia de a le aborda critic, mai ales că ele deși neputincioase din punct de vedere logic sunt psihologic persuasive.

Gândirea critică nu se referă la *ce* gândești, ci la *cum* gândești; mai mult, ea nu limitează creativitatea, ci o ajută să se perfecționeze. Inițial, gândirea critică era legată de gândirea omului obișnuit, dar astăzi este o disciplină de sinteză și presupune o reconsiderare a termenului de argument. Ea nu infirmă ideea de logică formală și nici rezultatele ei pentru reflecția filosofică sau pentru studiul raționării din matematica algoritmică. Gândirea critică implică logica dar este mai cuprinzătoare decât logica, pe care o presupune cu necesitate, fiind preocupată și de adevărul sau falsitatea propozițiilor cu care operează.

Gânditorul critic nu este acela care doar acumulează informații, persoana dotată cu o bună memorie și care cunoaște o mulțime de fapte nefiind în mod necesar și un bun gânditor critic. În schimb, adevăratul gânditor critic este capabil să deducă consecințele din ceea ce cunoaște, el știe să utilizeze informația pentru a rezolva probleme dar și cum să caute sursele relevante de informație pentru a se informa el însuși.

Fără a oferi o definiție, *gândirea critică* este *abilitatea de a gândi clar și rațional*,

⁴ Petre Bieltz, *Gândirea critică, garant al democrației autentice*, Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Litere și Științe Sociale, Nr. 2, 2008, p. 179-188.

incluzând abilitatea de a angaja o gândire reflexivă și independentă. Cineva înzestrat cu abilități de gândire critică este capabil să facă următoarele lucruri:

- să înțeleagă logic legăturile dintre idei;
- să identifice, să construiască și să evalueze argumente;
- să detecteze inconsistențele și greșelile comune în raționare;
- să rezolve problemele sistematic;
- să reflecteze și să justifice propriile sale credințe și valori.

Dacă ne întrebăm la ce folosește studierea gândirii critice, putem găsi câteva răspunsuri. Mai întâi, *gândirea critică este un domeniu general al abilității de a gândi*. Abilitatea de a gândi clar și rațional este importantă oriunde și oricând alegem s-o facem. Dacă lucrăm în educație, cercetare, finanțe, management ori drept, gândirea critică este în mod evident importantă. Dar abilitățile de gândire critică nu se reduc la vreun domeniu particular. A fi capabil să gândești bine și să rezolvi sistematic probleme constituie un câștig important pentru orice carieră.

În al doilea rând, gândirea critică este foarte importantă în *economia globală*. Lumea în care trăim este condusă de informație și tehnologie, este o lume dinamică în care avem de-a face cu schimbări efective rapide. Locurile de muncă din economie pretind abilități intelectuale flexibile, dar și abilitatea de a analiza informația și de a integra diverse surse de cunoaștere în rezolvarea problemelor. O bună gândire critică promovează astfel de abilități de gândire, lucru extrem de important în cazul schimbărilor rapide a locului de muncă în decursul unei vieți active.

În al treilea rând, gândirea critică *sporește limbajul și abilitatea de prezentare*. A gândi clar și sistematic poate îmbunătăți modalitatea prin care ne exprimăm ideile. Învățând cum să analizăm structura logică a textelor, gândirea critică permite de asemenea cum să ne îmbunătățim abilitățile de înțelegere.

În al patrulea rând, gândirea critică *promovează creativitatea*. A veni cu o soluție

creativă la o problemă nu se reduce la faptul de a avea idei noi și juste. Trebuie totodată ca noile idei generate să fie utile și relevante pentru sarcina care trebuie rezolvată. Gândirea critică joacă un rol crucial în evaluarea noilor idei, selectându-le pe cele mai bune și modificându-le dacă este necesar.

În al cincilea rând, gândirea critică este *crucială pentru autoreflexie*. Dacă dorim ca viața noastră să fie o viață plină de înțeles și să o trăim în conformitate cu aceasta, este nevoie să justificăm și să reflectăm asupra valorilor care ne ghidează, ca și asupra deciziilor pe care le luăm. Gândirea critică ne furnizează astfel instrumentele intelectuale necesare procesului de autoevaluare.

Chiar dacă mulți oameni sunt de acord gândirea critică constituie o importantă abilitate de raționare, majoritatea lor nu știe cum să-și îmbunătățească propria lor gândire. Aceasta deoarece gândirea critică este o *abilitate de metagândire*, care pretinde reflectarea îngrijită asupra principiilor unei bune raționări și pretinde un efort conștiincios de internalizare și de aplicare în viața de zi cu zi. Este de notorietate faptul că acest lucru este greu și necesită o lungă perioadă de antrenament. Dar, prin efort și voință, dificultatea poate fi depășită.

Prof. Grigore Spermezan✍

Bibliografie

- ✓ **Bieltz, P.**, *Gândirea critică, garant al democrației autentice*, Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Litere și Științe Sociale, Nr. 2, 2008.
- ✓ **Blackburn, P.**, *Logique de l'argumentation*, 2 e édition, Éditions du Renouveau Pédagogique Inc, Saint Laurent (Québec), 1994.
- ✓ **Quine, W.V., Ullian, J.S.**, *Țesătura opiniilor*, Editura Paralela 45, Pitești, 2007.

Dragi cititori,

A spune „Mulțumesc” este
un gest firesc și, mai ales,
extrem de necesar.

Gratitudinea noastră se îndreaptă
către voi, cei care veți descoperi bucuria
lecturii în crâmpiele de istorie din
al treilea număr al revistei
**„NAPARIS-REVISTĂ DE ISTORIE
ȘI CULTURĂ IALOMIȚEANĂ”,**
publicație coordonată de I.Ș.J. Ialomița
și finanțată de Consiliul Județean Ialomița,
în cadrul proiectului
**„IALOMIȚA-DINTOTDEAUNA,
PENTRU TOTDEAUNA”.**

Prof. Viorel Dobre

ISSN 2344-3030

ISSN-L 2344-3030